

2009– 2011

Tukevasti toimintamallit

Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun
ja
Tukevasti verkossa -hankkeet

Ulla Lindqvist

Leeni Löthman-Kilpeläinen

Merja von Schantz

Marinoora Alanne

Sanna Nieminen

Lapsen ääni

2009–2011

**TUKEVASTI ALKUUN, VAHVASTI KASVUUN JA
TUKEVASTI VERKOSSA -HANKKEET 2009-2011**

TOIMINTAMALLIT

Yhdessä – Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun!
Espoo, Helsinki ja Vantaa

Sisällys

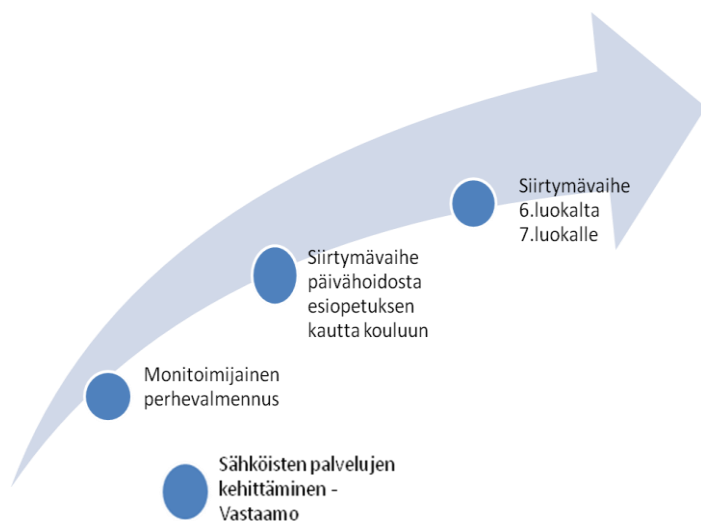
Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun ja Tukevasti verkossa -hankkeiden kehittämisalueet

Toimintamallit

1. Monitoimijainen perhevalmennus
2. Päivähoidosta esiopetuksen kautta kouluun
3. Alakoulusta yläkouluun
4. Sähköisten palveluiden kehittäminen - Vastaamo

Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun ja Tukevasti verkossa -hankkeiden kehittämisalueet

Pääkaupunkiseudun kunnat - Vantaa, Espoo ja Helsinki ovat vuoden 2009 syksyllä käynnistyneessä **Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun** (Tukevasti) -hankkeessa tavoitelleet uusia, myös kuntarajat ylittäviä tapoja tukea varhaisesti lapsiperheitä. Hankkeessa on kehitetty monihallinnollisia palvelujärjestelmän rakenteita ja toimintamalleja, jotka pystyvät vastaamaan varhaisesti lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeeseen. Keskeisinä toimijoina ovat olleet perheet ja kuntien peruspalvelut kuten sosiaali-, terveys-, varhaiskasvatus-, opetus- ja nuorisotoimenpalvelut sekä yhteistyökumppaneina järjestöt ja seurakunnat. Kuntien yhteisenä tavoitteena on ollut se, että eri kunnissa toimijat toimivat yhdessä ennaltaehkäisevästi ja mahdollisimman varhaisesti. Tukevasti hankkeeseen on liittynyt vuoden 2010 kesäkuussa **Tukevasti verkossa** -hanke. Hankkeen kehittämiskohteena on ollut lapsiperheille suunnatut sähköiset palvelut. Yksi näistä kehittämiskohteista on Vastaamo -palvelu, jonka pilotointi on aloitettu Espoossa ja Kauniaisissa yhteistyössä Väestöliiton ja Mental Capital Care Oy:n kanssa. Hankkeiden käytännön kehittämistyöstä kerrotaan tarkemmin 6/2010 väliraportissa. Tämä raportti esittelee hankkeiden kehittämisiä toimintamalleja.

Pääkaupunkiseudun kuntien yhteisessä kehittämistyössä on yhtenä keskeisenä välineenä ollut projektityöntekijöiden yhteistyö. Kehittämistyö on ollut innovatiivista, tietoa jakavaa ja luovaa sekä varsin dynaamista. Projektisuunnittelijat ja projektipäällikkö ovat kokoontuneet säännöllisiin tiimeihin (26 kertaa) ja kehittämispäiviin (6 kertaa). Sen lisäksi projektisuunnittelijat ovat osallistuneet prosessikonsultointeihin (17 kertaa). Hanketiimi on järjestänyt pääkaupunkiseudun toimijoille yhteisiä koulutustilaisuuksia. Hankkeita on esitelty Lähtölaukaus-tilaisuudessa Espoossa syksyllä 2009, Sukupuolisensitiivisyysseminaarissa Helsingissä syksyllä 2010, Kastefestareilla Espoossa talvella 2011, Monitoimijaisuus-seminaarissa Vantaalla ja Terve Sos - messuilla Espoossa keväällä 2011. Hankkeet ovat myös osallistuneet Lapsen ääni- ohjelman yhteisiin arviointi-, koulutus- ja seminaaritalaisuuksiin.

Toimintamallit on kuvattu rakenne- ja asiakastason muutosten näkökulmasta. Rakennetason muutokset näkyvät toimijoiden osaamisen vahvistumisena ja toimintaa tukevana rakenteena. Toimijoilta on kerätty tietoa koulutusten onnistumisesta ja vaikutuksesta työhön sekä verkostojen toimivuudesta. Asiakastason muutoksia on kerätty toimintoihin osallistuneilta lapsilta, nuorilta ja vanhemmilta. Muutoksia on tarkasteltu viiden indikaattorin avulla: **Lapset, nuoret ja vanhemmat** kokevat tullessa kuuluiksi ja ovat voimaantuneet, saavat tukea aiempaa varhaisemmin ja omassa kasvuympäristössään, ovat hyötynneet saadusta tuesta, osallistuminen palvelujen kehittämiseen on mahdollistunut ja tieto palveluista on parantunut.

MONITOIMIJAINEN PERHEVALMENNUS

<p>Toimintamallin kuvaus</p>	<p>Monitoimijainen perhevalmennus</p> <p>Monitoimijainen perhevalmennus on tarkoitettu ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille. Perhevalmennusmalli perustuu toiminnalliseen vertaisryhmätoimintaan. Perhevalmennus on osallistavaa, vuorovaikutteista ja ryhmämuotoista toimintaa.</p> <p>Valmennuskertojen teemat pohjautuvat tutkittuun tietoon vanhemmuuden vahvistumisesta sekä käytännössä kokeiltuihin menetelmiin toiminnallisuuden ja monimuotoisen oppimisen tukemisesta. Ryhmät kokoontuvat raskauden aikana 4 kertaa ja vauvan syntymän jälkeen 2 kertaa. Perhevalmennusta toteuttavat sosiaali- ja terveystoimen ja sivistystoimen toimijat eli neuvoloiden terveydenhoitajat ja perhetyöntekijät, terveysasemien fysioterapeutit ja hammashoitajat sekä avoimien päiväkotien ja asukaspuistojen henkilökunta. Lisäksi on tarjolla kaikille vauva-perheille lapsen syntymän jälkeisiä avoimia ryhmiä avoimissa päiväkodeissa ja asukaspuistoissa, joita pitävät puheterapeutit ja ravitsemusterapeutit.</p> <p>Linkki kuvaukseen, jossa ryhmäkertojen sisällöt on kuvattu tarkemmin. Monitoimijainen perhevalmennusmalli Vantaalla.pdf Linkit: Monitoimijaisen perhevalmennuksen käsikirja.pdf Työvälineitä perhevalmennukseen.pdf</p>																																																																																										
<p>Toimintamallin arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> - asiakaspalautteet (vastaus%) - asiakasmäärät (v+l) - toimijoiden palaute (vv) - oppimättyt 	<p>Asiakaspalautteet</p> <p>Vastaaajia 50 (174) vastausprosentti oli 29 kesä-elokuu 2011. Pilottialueilla on syntynyt noin 1286 0-1-vuotiasta, joista noin 600 on perheen ensimmäisiä lapsia. Ryhmiin osallistui 666 vanhempaa ja 144 vauvaa ja, yht. 810 henkilöä.</p> <div data-bbox="528 1122 1525 1861" style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>7. Kuinka hyvin seuraavat väittämät vastaavat kokemustasi perhevalmennuksesta ?</p> <p>Vastaaajien määrä: 50</p> <table border="1" data-bbox="544 1218 1509 1861"> <thead> <tr> <th></th> <th>hyvin</th> <th>kohtalaises ti</th> <th>huonosti</th> <th>Yhteensä</th> <th>Keskiarvo</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Perhevalmennuksen ajankohta sopi minulle</td> <td>27</td> <td>20</td> <td>3</td> <td>50</td> <td>1,52</td> </tr> <tr> <td>Tapaamisen pituus oli minulle sopiva</td> <td>33</td> <td>16</td> <td>0</td> <td>49</td> <td>1,33</td> </tr> <tr> <td>Sain vaikuttaa perhevalmennuksen sisältöihin</td> <td>9</td> <td>25</td> <td>16</td> <td>50</td> <td>2,14</td> </tr> <tr> <td>Sain uutta tietoa</td> <td>18</td> <td>23</td> <td>8</td> <td>49</td> <td>1,8</td> </tr> <tr> <td>Sain tietoa asuinalueeni lapsiperheiden palveluista</td> <td>18</td> <td>21</td> <td>11</td> <td>50</td> <td>1,86</td> </tr> <tr> <td>Perhevalmennusryhmä toimi hyvin</td> <td>18</td> <td>29</td> <td>3</td> <td>50</td> <td>1,7</td> </tr> <tr> <td>Toimin itse aktiivisesti ryhmässä</td> <td>21</td> <td>24</td> <td>5</td> <td>50</td> <td>1,68</td> </tr> <tr> <td>Sain tukea muilta ryhmänjäseniltä</td> <td>9</td> <td>30</td> <td>10</td> <td>49</td> <td>2,02</td> </tr> <tr> <td>Minulle on tärkeää, että tunnen muita samalla alueella asuvia lapsiperheitä</td> <td>15</td> <td>21</td> <td>14</td> <td>50</td> <td>1,98</td> </tr> <tr> <td>Sain vastauksia minua askarruttaneisiin kysymyksiin</td> <td>20</td> <td>26</td> <td>4</td> <td>50</td> <td>1,68</td> </tr> <tr> <td>Sain tukea vanhemmuuteni</td> <td>18</td> <td>27</td> <td>4</td> <td>49</td> <td>1,71</td> </tr> <tr> <td>Aion jatkaa yhteydenpitoa jonkun tai joidenkin ryhmässä olleiden kanssa</td> <td>10</td> <td>9</td> <td>31</td> <td>50</td> <td>2,42</td> </tr> <tr> <td>Olen tyytyväinen ryhmänohjaajien osaamiseen ja ohjaustaitoihin</td> <td>22</td> <td>23</td> <td>5</td> <td>50</td> <td>1,66</td> </tr> <tr> <td>Yhteensä</td> <td>238</td> <td>294</td> <td>114</td> <td>646</td> <td>1,81</td> </tr> </tbody> </table> </div> <p>Toimijoiden palaute (vv)</p> <p>Pilottineuvoloiden ryhmienvetäjät kirjoittivat ajatuksiaan syksyllä 2010 alustavasta perhevalmennusmallista. Palaute käytiin läpi kehittämistyöryhmän jäsenien kanssa ja perhevalmennusmalliin tehtiin yhdessä muutoksia palautteen perusteella. Voimavaraistava arviointi 9.5.2011:</p> <p>Arviointiin osallistui moniammatillisen perhevalmennuksen kehittämistyöryhmän jäsenet. Yhteenvedoa arvioinnista:</p> <p>Keskustelevat ja rohkeat ryhmät: kokemus ja rohkeus ovat lisääntyneet , pai-</p>		hyvin	kohtalaises ti	huonosti	Yhteensä	Keskiarvo	Perhevalmennuksen ajankohta sopi minulle	27	20	3	50	1,52	Tapaamisen pituus oli minulle sopiva	33	16	0	49	1,33	Sain vaikuttaa perhevalmennuksen sisältöihin	9	25	16	50	2,14	Sain uutta tietoa	18	23	8	49	1,8	Sain tietoa asuinalueeni lapsiperheiden palveluista	18	21	11	50	1,86	Perhevalmennusryhmä toimi hyvin	18	29	3	50	1,7	Toimin itse aktiivisesti ryhmässä	21	24	5	50	1,68	Sain tukea muilta ryhmänjäseniltä	9	30	10	49	2,02	Minulle on tärkeää, että tunnen muita samalla alueella asuvia lapsiperheitä	15	21	14	50	1,98	Sain vastauksia minua askarruttaneisiin kysymyksiin	20	26	4	50	1,68	Sain tukea vanhemmuuteni	18	27	4	49	1,71	Aion jatkaa yhteydenpitoa jonkun tai joidenkin ryhmässä olleiden kanssa	10	9	31	50	2,42	Olen tyytyväinen ryhmänohjaajien osaamiseen ja ohjaustaitoihin	22	23	5	50	1,66	Yhteensä	238	294	114	646	1,81
	hyvin	kohtalaises ti	huonosti	Yhteensä	Keskiarvo																																																																																						
Perhevalmennuksen ajankohta sopi minulle	27	20	3	50	1,52																																																																																						
Tapaamisen pituus oli minulle sopiva	33	16	0	49	1,33																																																																																						
Sain vaikuttaa perhevalmennuksen sisältöihin	9	25	16	50	2,14																																																																																						
Sain uutta tietoa	18	23	8	49	1,8																																																																																						
Sain tietoa asuinalueeni lapsiperheiden palveluista	18	21	11	50	1,86																																																																																						
Perhevalmennusryhmä toimi hyvin	18	29	3	50	1,7																																																																																						
Toimin itse aktiivisesti ryhmässä	21	24	5	50	1,68																																																																																						
Sain tukea muilta ryhmänjäseniltä	9	30	10	49	2,02																																																																																						
Minulle on tärkeää, että tunnen muita samalla alueella asuvia lapsiperheitä	15	21	14	50	1,98																																																																																						
Sain vastauksia minua askarruttaneisiin kysymyksiin	20	26	4	50	1,68																																																																																						
Sain tukea vanhemmuuteni	18	27	4	49	1,71																																																																																						
Aion jatkaa yhteydenpitoa jonkun tai joidenkin ryhmässä olleiden kanssa	10	9	31	50	2,42																																																																																						
Olen tyytyväinen ryhmänohjaajien osaamiseen ja ohjaustaitoihin	22	23	5	50	1,66																																																																																						
Yhteensä	238	294	114	646	1,81																																																																																						

neet vähentyneet, tyytyväisyys omiin ryhmiin lisääntynyt, parityöskentely oli myönteinen. Uudet työvälineet ja materiaali ovat saaneet kiitosta. Koulutus on lisännyt osaamista toimia pienryhmäohjaajana. Moniammatillinen yhteistyö on lisääntynyt erityisesti erityistyöntekijöiden kohdalla.

Opinnäytetyöt:

Krista Laakso ja Katariina Hämäläinen. 2011. Isäksi ensikertaa - Isäryhmä Vantaan perhevalmennuksessa. Hoitotyön koulutusohjelma, terveydenhoitaja, Diak Etelä, Helsinki Toiminnallinen opinnäytetyö.

Tuloksia:

Opiskelijat suunnittelivat ja järjestivät kaksi isätapaamista. Toinen tapaaminen oli osana perhevalmennusta ja toiseen isät kutsuttiin omana ryhmänä vauvan syntymän jälkeen. Kokemukset ensimmäisestä tapaamisesta olivat myönteisiä (6 isää) Ryhmän teemat valikoituivat isien toiveiden pohjalta edellisellä perhevalmennus kerralla, jossa opiskelijat kävivät kertomassa ryhmästä. Isät kokivat saaneensa vaikuttaa ryhmäkerran sisältöön riittävästi. Tärkeimpinä teemoina isät pitivät esi-merkki isän tapaamista ja vauvanhoitoa ja isän roolia synnytyksessä. Vaikka isät antoivat ryhmäkerrasta positiivista palautetta, kukaan heistä ei tullut toiseen ryhmätapaamiseen vauvan syntymän jälkeen.

Katja Gunther: 2011. Vertaistuen merkitys äideille lapsen esikoisvuoden aikana. Kyselytutkimus vantaalaisäideille. Sosiaalialan koulutusohjelma. Toukokuu 2011. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Tuloksia: Kyselyyn vastasi 22 esikoislapsen äitiä, joilla oli kokemuksia ryhmätöiminnasta vauvan syntymän jälkeen. Äideillä oli kokemus, että neuvolan ryhmätöiminta toimi vertaistuen näkökulmasta hyvin. Äidit tutustuivat toisiinsa ja pitivät yhteyttä myös ryhmien ulkopuolella. Enemmän toivottiin tietoa avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Äideistä kolme olisi halukas ohjaamaan myös itse ryhmiä ja lähes puolet antoi ehkä vastauksen.

Johanna Pyhälampi. 2011. Pilottineuvolojen terveydenhoitajien mielipiteitä uudistuneesta perhevalmennuksesta. Terveysalankoulutusohjelma, terveydenhoitaja. Diak, Etelä, Helsinki. Haastateltu neljää terveydenhoitajaa.

Alustavia tuloksia: Hyvää uudessa perhevalmennusmallissa on terveydenhoitajien mukaan yleisesti se, että se on yhdenmukainen runko kaikille neuvoloille, joka mahdollistaa yhdenmukaisen sisällön kaikille Vantaalaisille. Terveydenhoitajat myös arvostavat sitä, että uudesta mallista saa omaan työskentelyyn uusia työvälineitä ja – menetelmiä.

Koulutusinterventiot

- koulutukset, määrät ja pituudet

2010

Imetysohjaaja koulutus 2 pv./16 tuntia ja käytännön harjoittelu 17 osallistujaa
Tukevasti alkuun startti 4 tuntia 101 osallistujaa

3 Ryhmäohjaajan ABC koulutusta

-2 koko päivää + ennakotehtävä ja välitehtävä 3 op/Diak
yhteensä 59 osallistujaa

3 Parista perheeksi ja perheroolien ympyrät -koulutusta

-4 tuntia/koulutus yhteensä 42 osallistujaa

Imetyškouluttajakoulutus 2 henkeä

Parisuhdepäivät (2 pv.) 10 henkeä

2011

Starttitilaisuus 4 tuntia 92 osallistujaa

4 Ryhmäohjaajan ABC koulutusta

-2 pv. + ennakotehtävä ja välitehtävä 3 op/Diak
yhteensä 101 osallistujaa

3 Parista perheeksi ja perheroolien ympyrät –koulutusta

- 4 tuntia/ koulutus yhteensä 53 osallistujaa

Parisuhde ja vauva- kouluspäivä perheiden 127 osallistujaa

<p>Koulutusarvioinnit</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistujien määrät ja välittömät palautteet - oppimisen arvioinnin tulokset(digium) 	<p>ABC-koulutuspalautteet/Diak</p> <p>Koulutus mahdollisti ajatusten ja kokemusten vaihdon toisten ryhmäohjaajien kanssa ja oppi uutta ryhmästä ryhmien ohjaamisesta. Toivottiin enemmän käytännön harjoittelua ja valmennusrunkojen sisällön läpikäymistä. Perhevalmennuskäsikirja tuli painosta vasta, kun koulutukset oli pidetty. Pilottikäsikirjat olivat käytössä neuvoloissa. Toivottiin, että olisi ollut jokaisella oma käsikirja jo koulutuksessa.</p> <p>11.1.2011 Startti/Webropol-kysely.</p> <p>Erityisesti kiiteltiin Vauvatus ja varhaisen vuorovaikutuksen osuutta. Pilottien kokemukset myös kiinnostavia ja niitä olisi toivottu vielä enemmän.</p> <p>26.5.2010 Startti paperinen palaute, ei ole tehty yhteenvetoa 38 vastausta.</p> <p>Osallistujille esiteltiin alustavaa perhevalmennusmallia ja tulevia koulutuksia. Tunnelmat olivat odottavat, suurimmalla osalla myönteiset ja osasta haastavatkin.</p> <p>Asiantuntijan teemana parisuhdeasiat, josta suurin osa sai uutta tietoa. Esitysten esitysjärjestystä kritisoitiin.</p> <p>Oppimisen arvioinnin tulokset 6/2011</p> <table border="1" data-bbox="523 775 1522 1753"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: right;">Kaikki vastaajat</th> </tr> <tr> <th></th> <th style="text-align: right;">N=52</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Miten arvioit oman osaamisesi olleen lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön ennen koulutusta?</td> <td style="text-align: right;">5,08</td> </tr> <tr> <td>Miten arvioit oman osaamisesi olevan lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön koulutuksen jälkeen?</td> <td style="text-align: right;">5,56</td> </tr> <tr> <td>Selkeyttikö koulutus omaa työtäsi ohjaavia teorialähtökohtia?</td> <td style="text-align: right;">4,23</td> </tr> <tr> <td>Lisäsikö koulutus menetelmäosaamistasi?</td> <td style="text-align: right;">4,85</td> </tr> <tr> <td>Lisäsikö koulutus kehittävää työtötäsi?</td> <td style="text-align: right;">4,63</td> </tr> <tr> <td>Onko sinulla ollut mahdollisuus soveltaa oppimaasi työyhteisössäsi?</td> <td style="text-align: right;">4,75</td> </tr> <tr> <td>Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olleen ennen koulutusta?</td> <td style="text-align: right;">4,98</td> </tr> <tr> <td>Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olevan koulutuksen jälkeen?</td> <td style="text-align: right;">5,48</td> </tr> <tr> <td>Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjasi työtäsi ennen koulutusta?</td> <td style="text-align: right;">5,23</td> </tr> <tr> <td>Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjaavat työtäsi koulutuksen jälkeen?</td> <td style="text-align: right;">5,54</td> </tr> <tr> <td>Yhteenveto</td> <td style="text-align: right;">5,03</td> </tr> </tbody> </table> <p>Keskiarvotaulukko/Koulutusarviointi/ asteikko 1-7.</p>		Kaikki vastaajat		N=52	Miten arvioit oman osaamisesi olleen lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön ennen koulutusta?	5,08	Miten arvioit oman osaamisesi olevan lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön koulutuksen jälkeen?	5,56	Selkeyttikö koulutus omaa työtäsi ohjaavia teorialähtökohtia?	4,23	Lisäsikö koulutus menetelmäosaamistasi?	4,85	Lisäsikö koulutus kehittävää työtötäsi?	4,63	Onko sinulla ollut mahdollisuus soveltaa oppimaasi työyhteisössäsi?	4,75	Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olleen ennen koulutusta?	4,98	Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olevan koulutuksen jälkeen?	5,48	Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjasi työtäsi ennen koulutusta?	5,23	Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjaavat työtäsi koulutuksen jälkeen?	5,54	Yhteenveto	5,03
	Kaikki vastaajat																										
	N=52																										
Miten arvioit oman osaamisesi olleen lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön ennen koulutusta?	5,08																										
Miten arvioit oman osaamisesi olevan lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön koulutuksen jälkeen?	5,56																										
Selkeyttikö koulutus omaa työtäsi ohjaavia teorialähtökohtia?	4,23																										
Lisäsikö koulutus menetelmäosaamistasi?	4,85																										
Lisäsikö koulutus kehittävää työtötäsi?	4,63																										
Onko sinulla ollut mahdollisuus soveltaa oppimaasi työyhteisössäsi?	4,75																										
Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olleen ennen koulutusta?	4,98																										
Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olevan koulutuksen jälkeen?	5,48																										
Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjasi työtäsi ennen koulutusta?	5,23																										
Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjaavat työtäsi koulutuksen jälkeen?	5,54																										
Yhteenveto	5,03																										
<p>Kehittämisesurssit</p> <ul style="list-style-type: none"> - kehittämistyöntekijöiden palkat - koulutuskustannukset - muut kulut 	<p>Hankkeen kokonaisbudjetti 190 000e</p> <p>Henkilöstömenot: kuntatyöntekijät 40 000€, projektikoordinaatio 110 000€</p> <p>Koulutus yms. kustannukset: 40 000€</p>																										

Kehittämistyön taustaa:

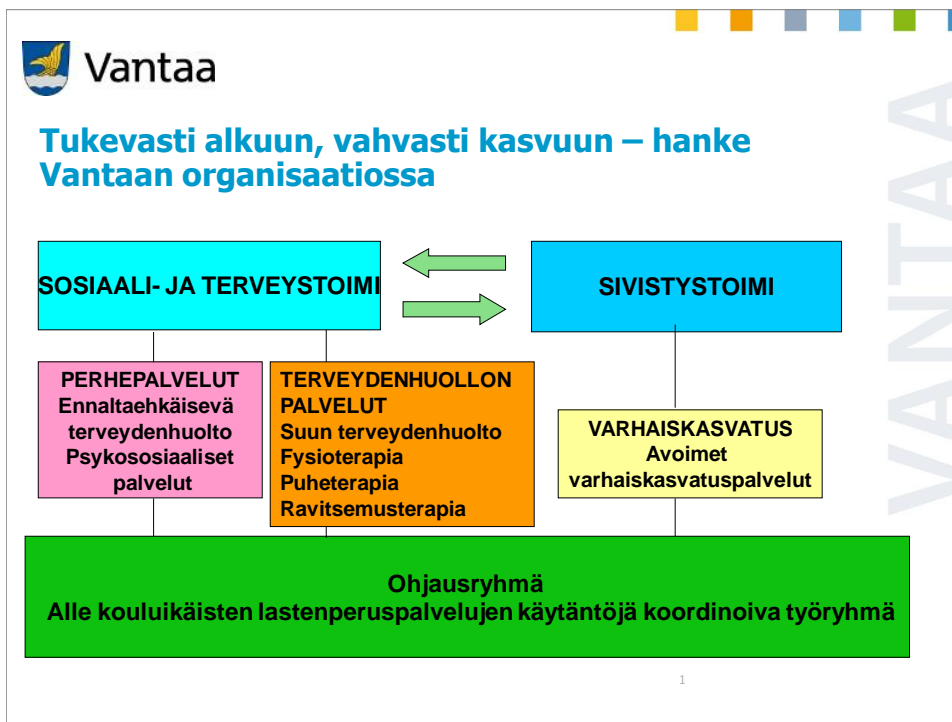
- Vantaalla ei ollut yhtenäistä perhevalmennusmallia
- Valtioneuvoston Asetus 380/2009 tuli voimaan 1.7.2009.
- Asetus edellyttää Monitoimijaisen ryhmämuotoisen perhevalmennuksen järjestämistä kunnissa.

Perhevalmennuksen päätavoite

- Valmentautuminen lapsen syntymään ja lapsen syntymän jälkeiseen aikaan ja auttaa perheitä verkostoitumaan muiden pikkulapsiperheiden kanssa

Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun – hankkeen tavoitteet

- Kehittää osallistava, vuorovaikutteinen ja monitoimijainen **perhevalmennusmalli** ensimmäistä lastaan odottavalle ja vauvaperheelle
- Kouluttaa toimijat perhevalmennuksen **pienryhmäohjaajiksi**
- **Vahvistaa ryhmävetäjien osaamista** vanhemmuuden, isyyden ja parisuhteen tukemisessa.
- Ensimmäistä lastaan odottavien vanhemmuuden vahvistuminen ja auttaa perheitä verkostoitumaan keskenään (vertaistuki).

Hankkeen ohjausryhmänä toimi Alle kouluikäisten lasten peruspalvelujen käytäntöjä koordinoiva työryhmä, jossa hanketta käsiteltiin kolme kertaa hankkeen toimintakaudella. Lisäksi hanketta on esitelty kolme kertaa Perhepalvelujen laajennetussa johtoryhmässä. Lisäksi hankkeen asioita on käsitelty tarpeen mukaan ennaltaehkäisevän terveydenhuollon kokouksissa. Projektisuunnittelija on ennaltaehkäisevän terveydenhuollon johtoryhmän jäsen ja osallistunut lähes viikoittain esimiesten kokouksiin ja pari kertaa vuodessa kehittämispäiviin. Lisäksi hanketta on esitelty sosiaali- ja terveyslautakunnassa ja perhevalmennusmalli on hyväksytty osaksi Vantaan äitiysneuvolan terveystarkastusohjelmaa. Hanke on tehnyt yhteistyötä Vantaan kaupungin muiden hankkeiden kuten Otso ja Vanhemmuushankkeen kanssa. Hanketta on esitelty Valtakunnallisilla neuvolapäivillä 3-4.11.2010

Hanke on ollut esillä seuraavissa tiedotusvälineissä:

20.1.2011 Projektipäällikkö Ulla Lindqvistin haastattelu perhevalmennuksesta Ylen Perheen ajassa- ohjelmassa.
<http://olotila.yle.fi/perhe/vanhemmuus/mita-perhevalmennus>

21.2.2011 Vantaan kaupungin www-sivuilla: http://www.vantaa.fi/perhevalmennus_uudistuu_neuvoloissa

21.1.2011 Radio vegan nettisivuilla juttu ja uutinen radiossa useita kertoja päivän aikana.

25.2.2011 Vantaan sanomissa: [Raskausajan perhevalmennus alkaa nyt entistä aiemmin](#)

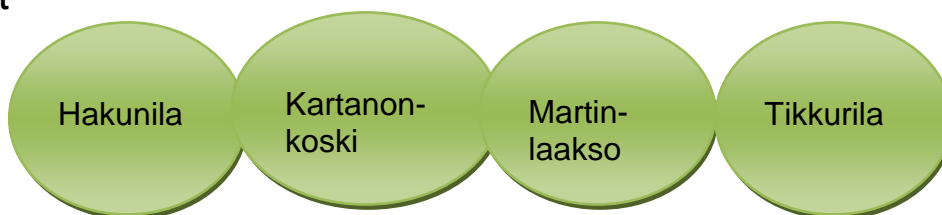
28.2.2011 omakaupunki.hs.fi/paakaupunkiseutu/uutiset: [Vantaa panostaa uusien vauvaperheiden tukemiseen](#)
 Metron valotaululla sama uutinen muutaman päivän ajan.

Kehittämistyöryhmä

Kehittämistyöryhmä kokoontui kuusi kertaa ja osallistui voimavaraistavaan arviointiin.

- Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto: Projektisuunnittelija, Pilottineuvoloista terveydenhoitaja ja perhetyöntekijä
- Psykososiaaliset palvelut: Kehittäjä sosiaalityöntekijä, vauvaperhepsykologi
- Varhaiskasvatus: Varhaiskasvatuksen asiantuntija, pilottialueiden esimiehet
- Suun terveydenhuolto: erityisasiantuntija
- Fysioterapia: fysioterapeutti
- Puheterapia: esimies
- Vantaa ev.lut srk: perheneuvoja

Pilottineuvolat

Kehittämisessä mukana:

Vantaan perhevalmennuksen toimija- ja kehittäjäverkosto

Monitoimijainen perhevalmennus -malli Vantaalla

Alkuraskaudessa ja 1-3 kk vauvan syntymän jälkeen Fysioterapian ryhmät (ajanvaraus)

Avoimet ryhmät: Alle 1- vuotiaille vauvoille ja vanhemmille puheterapian ja ravitsemusterapian ryhmät asuinalueen avoimessa päiväkodissa tai asukaspuistossa

1. kerta	2. kerta	3. kerta	4. kerta	5. kerta	6 kerta
viikot 25-28	viikot 29-31	viikot 32-34	viikko 36	vauva noin 2-3 kk	vauva 4-6 kk
Äidiksi, isäksi vanhemmaksi lmetys	Synnytykseen valmistautuminen	Parista perheeksi ja vastasyntynyt perheessä		Arki vauvan kanssa	Varhaiskasvatus Suun terveydenhuolto
Tutustuminen, Äitiys, isyys ja vanhemmuus lmetys	Tutustuminen jatkuu Synnytyksen lä- hestyminen Syn- nytykseen valmis- tautuminen Isän/tukihenkilön rooli synnytykses- sä Lapsivuodeaika	Parisuhde ja per- heenroolit Vauvan hoito Perhetyön ja koti- palvelun esittely	Synnytytys- sairaalaan tutus- tuminen	Vauvaperheen arki Perheen roolit Varhainen vuoro- vaikutus Perheen tukiverkosto Asuinalueen palve- lut	Varhaiskasvatustoimin- nan esittely Sisarusten, vanhemmuu- den ja perheen merkitys Vuorovaikutusleikit vau- van kanssa Suun terveys ja Vantaan palvelut
Vertaansa vailla -tutustumis- kortit / Nukkevauva DVD: Riittävän hyvä vanhem- muus Synnyttä rentou- tuneena CD Mielikuva- ja rentoutusohjeet	Vertaansa vailla - tutustumiskortit DVD: Synnytytys Mielikuva tai ren- toutusharjoitus	Rentoutusharjoitus Perheen rooliymp- yröiden piirtämi- nen Lapsiperheen vierailu DVD: Isä lapsen elämässä	Perhe varaa itse ajan tutustumiskäyn- nille synnytytys- sairaalaasta	Vauvojen ja vanhempien yhteinen ensi- tapaaminen DVD: Vauvatus Vauvatusharjoitus Vauvan leikit ja lorut Vauvan vaaka- lauluja ja leikkejä vauvaperheelle CD ja opaskirja Lapsiperheen tuki- verkostokartta	Vauvan vaaka- lauluja ja leikkejä vauvaperheelle CD ja opaskirja
Vanhemmaksi kansio <u>Ohje:</u> Mielikuva- ja rentoutus- harjoituksia	<u>Esite:</u> Avain masennuk- sen tunnistami- seen	<u>Esitteet:</u> Neuvolan perhetyö Lapsiperheiden kotipalvelu Lapsi autossa		<u>Ohje:</u> Vauvatus Vauvan leikit ja lorut	<u>Esite:</u> Avoimet varhaiskasva- tuspalvelut Vuorotellen opas ½-1 v. suun terveyden- hoito
Kotitehtävä: Keskustelkaa kotona: Minkälainen äiti/isä/ vanhempi haluai- sin olla ? Kun muistelet jotain lapsuuden kokemusta, niin mikä teki siitä niin hyvän? Kysymykset imetyksestä	Kotitehtävät: Tutustuminen www.hus.fi 	Kotitehtävät: Positiiviset ajatuk- set kumppanista Tutustuminen väestöliiton tietoa parisuhteesta sivuihin		Kotitehtävät: Vauvatus Vauvan leikit ja lorut	Kotitehtävä: Vuorovaikutusleikit vau- van kanssa
Neuvola th ja th	Neuvola th ja th	Neuvola th ja th tai th ja ptt	synnytytys- sairaala kättilöt	Neuvola th ja perhetyönteki- jä (ptt)	Avoim päiväkotitai asu- kaspuisto Avoimen päiväko- din/asukaspuiston esi- mies ja henkilöstö Hammashoitaja

Yhteystiedot:

projektisuunnittelija Leeni Löthman-Kilpeläinen, leeni.lothman-kilpelainen@vantaa.fi,
050 3124382

1. TUKEVASTI TOIMINTAMALLI SIIRTYMÄVAIHEESEEN PÄIVÄHOIDOSTA ESIOPETUKSEN KAUTTA KOULUUN

Päivähoidosta esiopetuksen kautta kouluun	
Toimintamallin kuvaus	Malli on ehkäisevän työn ja varhaisen tuen toimintamalli lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetuksen kautta kouluun. Malli sisältää vanhempien osallisuutta tukevat 1. luokan vanhempaintapaamisten, dialogisten oman ryhmän / luokan vanhempainiltojen, lähialueen kasvatusverkoston / tiedonsiirron ja koulutulokastapaamisten toimintamallit. Keskeistä toiminnassa on vanhempien ja monitoimijaisverkostojen kanssa tehtävä yhteistyö.
Toimintamallin arviointi - asiakaspalautteet (vastaus%) - asiakasmäärät (v+l) - toimijoiden palaute (vv) - opinnäytteet	<p>Mallit on otettu käyttöön tällä hetkellä 23 ala- ja yhtenäiskoulussa sekä 36 kunnallisessa päiväkodissa. Asiakasmäärät; n. 2500 lasta ja 4800 vanhempaa = 7300 henkilöä</p> <p>Asiakaspalautteet;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kysely (kevät 2010) esiopetuksen vanhemmille ja lapsille, palautettu 13 kpl (13 vanhempaa ja 13 lasta = 26 vastausta), palautus 54 % 2. kysely (syksy 2010) 1. luokan vanhemmille ja lapsille, palautettu 141 kpl (vastauksia 141 vanhempaa ja 141 lasta = 282 vastausta), palautus 68,1 % 3. uusintakysely (kevät 2011) em. kohde sama kuin syksyn kyselyssä, palautettu 144 kpl (yhteensä 288 vastausta), palautus 69,1 % (Palautteet on koostettu kahdesta ensimmäisestä kyselystä ja kevään 2011 alustavista tuloksista) <p>Lapset kertoivat, että heidät saa hyvälle mielelle erityisesti kaverit (63) ja leikit (54). Suurin osa koki koulun aloituksen positiiviseksi asiaksi (84) ja huoliasiat liittyivät kaverittomuuteen (10), kiusaamiseen (7) sekä siihen, ettei opi asioita (6). Kevään 2011 kouluvuoden ajan kokemukset olivat suurin piirtein samat. Vanhemmat odottivat koulun ja kodin yhteistyöltä erityisesti avointa kommunikointia, tietoa ja yhteistyötä. Kevään 2011 tulosten mukaan 90 % vanhemmista oli tyytyväisiä yhteistyöhön luokanopettajan ja koulun muun henkilökunnan kanssa. Jotkut vanhemmat olivat yllättyneitä, että muutos päivähoidosta kouluun oli niin suuri. Vanhemmista 95 % koki olevansa riittävän hyvä äiti/isä lapselleen. Syksyn 2010 ja kevään 2011 vastausten välillä ei ollut suurta eroa. Vanhemmat olivat kiinnostuneita saamaan lisätietoa ja keskustelemaan muiden vanhempien kanssa mm. lasten kaverisuhteista, alakoulun arjesta ja toimintatavoista, kodin säännöistä ja vapaa-ajasta sekä työn ja perheen yhteensovittamisesta.</p> <p>Toimijoiden palaute: ei kerätty</p> <p>Opinnäytteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erityispedagogiikan proseminaaritutkimus; Petra Niemi / Koulu matkalla kasvatuskumppanuuteen - Diak /Järvenpää ; Heidi Kaipainen ja Mari Ryyänen / Ekaluokkalaisten vanhempien odotukset ja kokemukset koulun ja kodin yhteistyöstä (sis. myös lasten odotukset ja kokemukset)
Koulutusinterventiot - koulutukset, määrät ja pituudet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasvatuskumppanuuden kouluttaja-koulutus (syksy 2009 /talvi 2010), osallistujia 11, kesto 6 pv. 2. Hankkeen lähtölaukausseminaari (1.9.10), osallistujia 115, kesto 1 pv. 3. Kasvatuskumppanuus - koulutuksen esimiesinfo (9.9.10), osallistujia 12, kesto ½ pv.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Kasvatuskumppanuuden peruskoulutus (syksy 2010 /talvi 2011), osallistujia 52, kesto 7 pv. 5. Tukea vuorovaikutteisen vanhempainillan pitämiseen - koulutus (15.9. ja 8.11.10), osallistujia 7, kesto ½ pv. 6. Kaitaan kasvatustieteen verkoston lähtölaukaustilaisuus (9.11.10), osallistujia 60, kesto ½ pv. ParisuhdeVastaamon pilotoinnin koulutustilaisuus esimiehille (17.12.09), osallistujia 20, kesto ½ pv. 7. ParisuhdeVastaamon pilotoinnin koulutustilaisuus työntekijöille (14.1.10), osallistujia 42, kesto ½ pv. 8. Kasvatuskumppanuuden kouluttaja -koulutus (keväät 2011), osallistujia 4, kesto 6 pv. 9. Miten luoda onnistunut alku kodin ja koulun yhteistyölle - koulutus tuleville 1. luokan opettajille (10.5.11), osallistujia 65, kesto ½ pv. 10. Onnistunut alku kodin ja koulun yhteistyölle - koulutus (25.8.11), osallistujia 16, kesto ½ pv. 11. Lapsiperhe - palvelujen jatkumossa - seminaari (5.10.11), osallistujia 65, kesto ½ pv. 12. Kasvatuskumppanuuden peruskoulutus (10 -12/2011), osallistujia 35, kesto 5 pv. 																		
<p>Koulutusarvioinnit</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistujien määrät ja välittömät palautteet - oppimisen arvioinnin tulokset(digium) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvatuskumppanuuden koulutukset, yhteensä 56 palautetta (osallistujia 67) - lähtölaukuseminaari, 22 palautetta (osallistujia 115) - Koulutusarviointi, 22 palautetta (digium) - lopetusseminaari, 10 palautetta (osallistujia 65) - osasta koulutuksia, suullista palautetta, osasta ei ole kerätty palautetta <p>"Minusta kasvatuskumppanuuskoulutus oli todella antava ja virkistävä, työnohjauksellisen otteensa vuoksi. Oman työn jakaminen ja muiden ongelmien, kokemusten ja ratkaisumallien kuunteleminen toi paljon ideoita ja ajatuksia omaan työhön." Koulutusarviointi.</p> <p>"Toivoisin kaikkien saavan kurssin kokemuksen lapsen auttamiseksi koulupölyn läpi." Koulutusarviointi.</p> <p>Oppimisen arvioinnin tulokset 6/2011</p> <table border="1" data-bbox="584 1384 1519 2112"> <thead> <tr> <th data-bbox="584 1384 1377 1529">Koulutusarviointi/Yhteenvetotaulukko/asteikko 1-7</th> <th data-bbox="1377 1384 1519 1529">Kaikki vastaajat N=22</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="584 1529 1377 1621">Miten arvioit oman osaamisesi olleen lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön ennen koulutusta?</td> <td data-bbox="1377 1529 1519 1621">5,18</td> </tr> <tr> <td data-bbox="584 1621 1377 1713">Miten arvioit oman osaamisesi olevan lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön koulutuksen jälkeen?</td> <td data-bbox="1377 1621 1519 1713">6,00</td> </tr> <tr> <td data-bbox="584 1713 1377 1767">Selkeyttikö koulutus omaa työtäsi ohjaavia teorialähtökohtia?</td> <td data-bbox="1377 1713 1519 1767">4,50</td> </tr> <tr> <td data-bbox="584 1767 1377 1821">Lisäsikö koulutus menetelmäosaamistasi?</td> <td data-bbox="1377 1767 1519 1821">5,00</td> </tr> <tr> <td data-bbox="584 1821 1377 1874">Lisäsikö koulutus kehittävää työotetta?</td> <td data-bbox="1377 1821 1519 1874">5,27</td> </tr> <tr> <td data-bbox="584 1874 1377 1928">Onko sinulla ollut mahdollisuus soveltaa oppimaasi työyhteisössäsi?</td> <td data-bbox="1377 1874 1519 1928">5,59</td> </tr> <tr> <td data-bbox="584 1928 1377 2020">Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olleen ennen koulutusta?</td> <td data-bbox="1377 1928 1519 2020">5,00</td> </tr> <tr> <td data-bbox="584 2020 1377 2112">Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olevan koulutuksen jälkeen?</td> <td data-bbox="1377 2020 1519 2112">5,82</td> </tr> </tbody> </table>	Koulutusarviointi/Yhteenvetotaulukko/asteikko 1-7	Kaikki vastaajat N=22	Miten arvioit oman osaamisesi olleen lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön ennen koulutusta?	5,18	Miten arvioit oman osaamisesi olevan lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön koulutuksen jälkeen?	6,00	Selkeyttikö koulutus omaa työtäsi ohjaavia teorialähtökohtia?	4,50	Lisäsikö koulutus menetelmäosaamistasi?	5,00	Lisäsikö koulutus kehittävää työotetta?	5,27	Onko sinulla ollut mahdollisuus soveltaa oppimaasi työyhteisössäsi?	5,59	Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olleen ennen koulutusta?	5,00	Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olevan koulutuksen jälkeen?	5,82
Koulutusarviointi/Yhteenvetotaulukko/asteikko 1-7	Kaikki vastaajat N=22																		
Miten arvioit oman osaamisesi olleen lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön ennen koulutusta?	5,18																		
Miten arvioit oman osaamisesi olevan lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön koulutuksen jälkeen?	6,00																		
Selkeyttikö koulutus omaa työtäsi ohjaavia teorialähtökohtia?	4,50																		
Lisäsikö koulutus menetelmäosaamistasi?	5,00																		
Lisäsikö koulutus kehittävää työotetta?	5,27																		
Onko sinulla ollut mahdollisuus soveltaa oppimaasi työyhteisössäsi?	5,59																		
Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olleen ennen koulutusta?	5,00																		
Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olevan koulutuksen jälkeen?	5,82																		

	Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjasi työtäsi ennen koulutusta?	5,00
	Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjaavat työtäsi koulutuksen jälkeen?	5,41
	Yhteenveto	5,28
Kehittämisresurssit	Hankkeen kokonaisbudjetti: 320 000€ Henkilöstömenot: kuntatyöntekijät 100 000€, projektikoordinaatio 120 000€ Koulutus yms. kustannukset: 100 000€	
- kehittämistyöntekijöiden palkat		
- koulutuskustannukset		
- muut kulut		

Tutusta päiväkotiympäristöstä siirtyminen kouluun merkitsee perheelle mm. uusien ihmissuhteiden rakentamista. On tärkeää, että vanhemmat osallistuvat heti koulun alusta saakka yhteiseen toimintaan ja suunnitteluun. Hyvä yhteistyö lapsille tärkeiden aikuisten välillä tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Kehitetyt toimintamallit edesauttavat, että lapsen siirtyminen päivähoitosta esiopetukseen ja kouluun sujuisi mahdollisimman hyvin. Koulut jatkavat vanhempien kanssa neuvoloissa ja päiväkodeissa rakentunutta hyvää, kasvatuskumppanuuteen pohjautuvaa yhteistyötä.

Kehittämistoiminnan tavoitteet:

- Lisätä vanhempien roolia ja osallisuutta lapsen eri kehitysympäristöissä varhaiskasvatuksessa, koulussa ja iltapäivätoiminnassa sekä neuvolassa.
- Vahvistaa vanhemmuutta ja vanhempien keskinäistä vertaistukea sekä kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä vuorovaikutteisessa ja tasavertaisessa kasvatuskumppanuuden hengessä
- Arvioida, laajentaa ja juurruttaa Espoossa aiemmin toteutetussa Verkostot lapsen elämän siirtymävaiheissa - hankkeessa kehitettyjä toimintamalleja
- Selkeyttää ja vahvistaa Perhekeskus - ajatteluun pohjautuvia alueellisia moniammatillisia yhteistyö- ja toimintamalleja eri toimijoiden välillä lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen

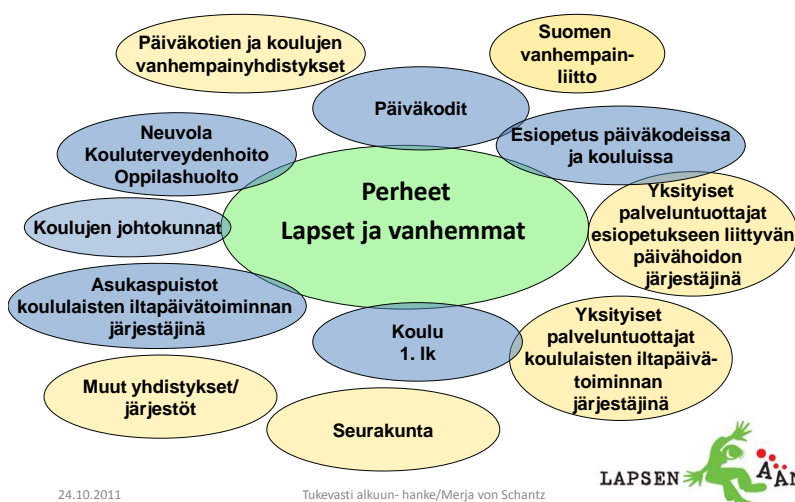
28.11.2011

Tukevasti alkuun- hanke/Merja von Schantz

Hankkeen projektiryhmä kokoontui hankkeen toimintakaudella 2009 -2011 yhteensä 10 kertaa. Sen lisäksi tuloksiköiden johtajat sekä osa projektiryhmästä kokoontuivat yhteensä 6 kertaa. Hanke on tehnyt yhteistyötä kaupungin eri hankkeiden kanssa. Hanketta on esitelty mm. kaupungin johdon foorumissa, toimialojen, tuloksiköiden ja osastojen johtoryhmissä, opetustoimen Huhti -messuilla ja erilaisissa infotilaisuuksissa. Espoon ja Helsingin projektiryhmät kokoontuivat kerran keväällä 2011. Hanke on mukana Metropolian KatuMetro - yhteistyöohjelmassa.

Hankkeen keskeiset toimijat

24.10.2011

Tukevasti alkuun- hanke/Merja von Schantz

Hankkeen keskeisten toimijoiden kanssa on tehty yhteistyötä kahdella eri tasolla. Yhteistyökumppanit ovat olleet mukana kehittämässä yhteisiä tavoitteita ja toimintaa yleisemmällä tasolla sekä aktiivisena asiakastyön toimijoina. Kehittämistyön aikana on muodostettu 23 lähialueellista kasvatusverkostoa, joissa on mukana yllämainittuja toimijoita. Kasvatusverkostot ovat alkaneet asettaa yhteisiä, oman alueensa kehittämistavoitteita. Verkostojen

tavoitteet ja teemat voivat vaihdella, esim. yhtenäiset yhteistyön ja tiedonsiirron käytännöt, kiusaaminen, mediakasvatus sekä kasvatusteemat.

Kehitetyt toimintamallit (ovat jatkoa Verkostot lapsen siirtymävaiheiden edistäjänä – hankkeesta)

- **Vanhempaintapaamiset**

Erityistä huomiota kiinnitetään ensimmäisen kouluvuoden aikaisen yhteistyön rakentumiseen kodin kanssa. Opettajan tulee tavata 1. kouluvuoden aikana huoltajat henkilökohtaisesti vähintään kaksi kertaa.

- **Dialogiset vanhempainillat**

oma ryhmä/luokka

Päiväkotien ja koulujen vanhempainiltojen ja muiden tilaisuuksien tulee olla vuorovaikutuksellisia siten, että aikaa on varattu yhteiselle keskustelulle ja että vanhemmat voivat luontevasti tutustua toisiinsa. Erittäin koulussa ensimmäisen lukuvuoden aikana tulee panostaa useampiin tilaisuuksiin, missä luokan vanhemmilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa ja rakentaa luokkayhteisöllisyyttä.

- **Koulutulokastapaamiset**

Keväällä kouluissa järjestetään koulutulokkaille ja heidän vanhemmille tutustumistilaisuuksia, jossa lapsi ja hänen vanhempansa yhdessä toivotaan tervetulleeksi kouluun.

- **Lähialueen kasvatusverkostotapaamiset**

Koulut, sen ympärillä olevat päiväkodit, koululaisten iltapäivätoimijat, neuvolat, muut toimijat sekä vanhempainyhdistyksen/johtokunnan edustajat tiivistävät yhteistyötä ja muodostavat alueelle yhteisen kasvatusverkoston. Tavoitteena on kehittää ja koordinoita lähialueellista toimintaa ja palveluja. Lähialueen kasvatusverkoston tapaamiset ovat kaksi kertaa vuodessa.

- **Tiedonsiirto** Verkoston jäsenet tapaavat eri kokoonpanoissa muina aikoina vuosikellossa määriteltyjen ajankohtien mukaisesti.

Hankkeessa on tuotettu Päivähoidosta esiopetuksen kautta kouluun - materiaalikansio. Sen tavoitteena on antaa käytännön välineitä perheiden ja moniammatillisten toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Lisäksi on painettu Tulevan ekaluokkalaisen vanhemmille - lehtinen, joka jaetaan huoltajille keväällä ennen kuin lapsi aloittaa 1. luokan. Huom! Lähialueen kasvatusverkosto- ja tiedonsiirtomallit eivät ole lopullisia.

Materiaali löytyy osoitteesta:

http://www.lapsenaani.fi/osahankkeet/pks/Käsikirja_2011%2006%2027%20lukuversio.pdf,
<http://www.lapsenaani.fi/osahankkeet/pks/Koulutulokkaan%20vanhemmille.pdf>

Jatkohankkeen tavoitteena on laajentaa, juurruttaa ja jatkokehittää nykyisiä toimintamalleja sekä pilotoida Helsingin mallia alakoulusta yläkouluun.

Yhteystiedot:

Merja von Schantz, projektisuunnittelija

P. (09) 816 83735 / 046 8773903

merja-riitta.schantz@espoo.fi

Lisätietoja:

www.lapsenaani.fi

(Verkostat lapsen siirtymävaiheissa – hankkeen loppuraportti www.espoo.fi/hankkeet - löytyy sosiaali- ja terveyspalvelujen alta)

2. TUKEVASTI TOIMINTAMALLI SIIRTYMÄVAIHEeseen ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN

Alakoulusta yläkouluun																					
Toimintamallin kuvaus	<p>Tukevasti alakoulusta yläkouluun -toimintamallissa tuetaan lasten ja heidän vanhempiensa hyvinvointia kuudennelta seitsemännelle luokalle siirtymisen muutosvaiheessa. Tuki perheille muodostuu alueen monitoimijaisella yhteistyöllä. Mallissa ovat mukana opetusvirasto, nuorisoasiainkeskus, sosiaalivirasto, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, seurakunta sekä Kalliolan nuoret ja muut paikalliset toimijat, lasten ja vanhempien oma rooli toimijoina on myös tärkeä osa toimintamallia. Toiminnan tarkoituksena on tukea lapsia ja vanhempia mahdollisimman varhaisesti ja oikea-aikaisesti. Toiminnan toteuttaminen yhdessä ja monitoimijaisesti palvelee sekä perhettä, että toimijoita vahvistamalla tiedonkulkua ja parantamalla toiminnan laatua.</p>																				
Toimintamallin arviointi <ul style="list-style-type: none"> - asiakaspalautteet (vastaus %) - asiakasmäärät (v+l) - toimijoiden palaute (vv) - opinnäytteet 	<p>Vuonna 2009 tehtiin yleinen taustatutkimuskartoitus (mm. kouluterveyskysely, lopputöitä, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman vanhempien kysely) tuen tarpeista sekä aluekartoitukset pilottialueilla: kyselyt vanhemmille ja toimijoille sekä nuorille tuen tarpeesta 6.lk 7.lk siirtymävaiheessa. Tarpeista nousi esiin: yläkoulun arki ja toimintatavat, henkinen hyvinvointi ja terve itsetunto sekä turvallinen ryhmä, ryhmäytyminen.</p> <p>Pilottialueilla kohderyhmänä Haagassa, Suutarilassa, Alppilassa ja Laajasalossa noin 1100 5.-7 luokkalaista ja noin 1644 vanhempaa. Asiakasarviointeja: 334 vastausta.</p> <p>”Tukevasti toiminta tuntui lisäävän vanhempien aktiivisuutta ainakin tässä tilaisuudessa”. (vanhemman palaute toiminnasta).</p> <p>”Hyvä idea koska yleensä yhteistyö koulun ja kodin välillä vähenee, jopa loppuu yläasteelle siirryttäessä”. (vanhemman palaute).</p> <p>”Hyvä, että oppilaat ovat mukana illassa. Niin omat kuin vanhemmat ystäväoppilaat!”. (vanhemman palaute).</p> <p>”ihan järkevää, tiimihengen vahvistusta”. (nuoren palaute).</p> <p>” Kiva kun tulitte puhumaan meille murros-ikästä ”. (nuoren palaute).</p> <p>”Silloin kun mä olin tässä koulussa seiskalla, niin ei meihin panostettu yhtään ja nyt tehdään kaikkea tämmösiä juttuja, tää on tosi hieno juttu”. (9lk, tukioppilaan palaute).</p> <p>”Ihan ok, mutta voisi olla parempaa ohjelmaa”. (nuoren palaute).</p> <p>”Minulla on isompikin lapsi joka on tämä koulun käynyt ja nyt kun nuorimmainen on seitsemännellä, niin kiva nähdä miten tämä koulu on muuttunut”. (Vanhemman palaute).</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 70%;"></th> <th style="width: 10%; text-align: center;">Kyllä (Arvo: 2)</th> <th style="width: 10%; text-align: center;">Ei (Arvo: 1)</th> <th style="width: 10%; text-align: center;">En osaa sanoa (Arvo: 0)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tästä tilaisuudesta oli minulle hyötyä vanhempana (avg: 1,94)</td> <td style="text-align: center;"></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Koin itseni tervetulleeksi (avg: 2,00)</td> <td style="text-align: center;"></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Lähden täältä virkistyneenä (avg: 1,90)</td> <td style="text-align: center;"></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sain muilta vanhemmilta tukea (avg: 1,82)</td> <td style="text-align: center;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Kyllä (Arvo: 2)	Ei (Arvo: 1)	En osaa sanoa (Arvo: 0)	Tästä tilaisuudesta oli minulle hyötyä vanhempana (avg: 1,94)				Koin itseni tervetulleeksi (avg: 2,00)				Lähden täältä virkistyneenä (avg: 1,90)				Sain muilta vanhemmilta tukea (avg: 1,82)			
	Kyllä (Arvo: 2)	Ei (Arvo: 1)	En osaa sanoa (Arvo: 0)																		
Tästä tilaisuudesta oli minulle hyötyä vanhempana (avg: 1,94)																					
Koin itseni tervetulleeksi (avg: 2,00)																					
Lähden täältä virkistyneenä (avg: 1,90)																					
Sain muilta vanhemmilta tukea (avg: 1,82)																					

Mielipiteistäni oltiin kiinnostuneita (avg: 1,98)			
Sain uutta tietoa alueen palveluista (avg: 1,64)			
Yhteensä	73 %	10 %	17 %

Voimavaraistavia arviointeja on toimijoille järjestetty kaksi kertaa vuodessa, yhteensä hankkeen aikana 3.

27.11.2009 Yhteistyö on voimaa! (edelleen) taas se konkretisoitui..

17.5.2010 Vanhempia ei ole vielä saatu täysin mukaan, on tehty kyllä jostain, nuoria ei vielä, työryhmää on osallistettu, tehostetaan toimintaa, teemaryhmiin kutsuttu vanhempia, puhelinsoitto on vaikuttava. aktiivisuus, perinne, yhdessä tekemisen meininki, hanke ryhdittännyt, rajapintoja tarkastellaan

9.12.2010 nuoret ottavat mallia aikuisilta, eri oppiaineiden sisällöt käyttöön, toiminnallisuutta lisää, ryhmäytyminen tukee tätä. Toimijan palaute. "Se on mahtava asia että on semmoisia ihmisiä jotka haluavat auttaa nuoria." nuoren palaute.

Suurin osa lapsista jotka antoivat palautetta ryhmäytysiltapäivistä, kokivat itsensä tervetulleeksi, saivat hyvän fiiliksen ja oppivat uutta alueen palveluista, kovin moni ei kokenut kuitenkaan tullessa kuulluksi.

"Todella loistavaa ja hyvää, kehitetään, hyvä asia, kuraattori on ilmoittanut että voi koulun alkaessa olla mukana ryhmäytyksissä." Toimijan palaute.

Palaute toiminnoista esim. lapset/vanhemmat: ovat hyötäneet tuesta (40/85), saaneet uutta tietoa palveluista/varhaisemmin (68/50), tulleet kuulluiksi (20/65) %, N lapset =198 ja N vanhemmat=74

Opinnäytetyöt:

Riikka Pallari Vahvuutta vanhemmuuteen 2011. Tuloksena syntyvät Kvartti vanhempainillat. Pilotointivaiheessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulu ylempi amk tutkinto.

Tytti Hämäläinen Vertaisohjaajien kokemuksia perhevalmennusryhmien ohjaamisesta 2011. Sosionomi amk lopputyö, Laurea.

Suunnitteilla: Jenna Kokki Alakoulusta yläkouluun siirtymisen tuki nuorten näkökulmasta. Sosionomi amk, lopputyö.Diak.

Koulutusinterventiot

- koulutukset, määrät ja pituudet

Innostamot 27.11.2009 ja 9.2.2011/osallistujia 54

Kumppanuusjohtamisen seminaari 23.9.2009 puoli päivää/ osallistujia 80

Monitoimijainen varhainen tuki 9.10.2009 / Koko päivä/ osallistujia 13

Peruskoulutusta

Hyvän mielen koulu 8.2.2010 /Koko päivä (27 osallistujaa)

Tunne ja vuorovaikutustaitoja kasvattajille 27.4.2010/ koko päivä (27 osallistujaa)

Turvallista ryhmää tukemassa 23.3.2011 /koko päivä (36 osallistujaa)

Tunnetaitojen ja tunnekasvatuksen perusteet 15.3.2011 /koko päivä (23 osallistujaa)

Turvallista ryhmää tukemassa 14.9.2011/ koko päivä (24 osallistujaa)

Jatkokoulutuksia

Osallisuus työpaja 26.10.2010 /Puolipäivä (15 osallistujaa)

	<p>Dialogisuus työpaja 29.10.2010 /Puolipäivä (11 osallistujaa) Voimaneidot – koulutus 26.1.2011/ Kokopäivä (24 osallistujaa) <i>Voimavaraistavat arvioinnit</i> 17.5.2010/ Puolipäivä (27 osallistujaa) 9.12.2010/ Puolipäivä (29 osallistujaa) 20.5.2011/ Koko päivä (28 osallistujaa)</p>
<p>Koulutusarvioinnit</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistujien määrät ja välittömät palautteet - oppimisen arvioinnin tulokset(digium) 	<p>Innostamot 27.11.2009 osallistujia 36/palautetta 11 ”Ainakin tieto on lisääntynyt, olen myös kehittänyt uutta yhteistoimintaa oman työyhteisöni ulkopuolisten kanssa.” 9.2.2011 osallistujia osallistujaa 18/ 11 palautetta 8.2.2010 Hyvän mielen koulu osallistujia 27/palautteita 24 Palautteissa toistuu usein se että koulutukseen osallistuja kokivat saaneensa välineitä erityisesti vanhempien kanssa tehtävään työhön. Kaikki vastaajat kokivat että tunnetaidot ovat tärkeä osa mielen hyvinvointia. Välineitä on saatu myös lasten kohtaamiseen. ”Koulutus rohkaisi itsekkin kehittämään uusia toimintamuotoja kodin ja koulun yhteistyöhön. On kokeiltu ja on toiminut.”</p> <p>27.4.2010 Tunne ja vuorovaikutustaitoja kasvattajille osallistujia 27/palautetta 25 palautteista nousee selvästi esiin se että koulutuksen anti on helppo ottaa osaksi perustyötä. ”Entistä enemmän vahvuuksien löytämistä oppilaista.” 15.3.2011 tunnetaitojen ja tunnekasvatuksen perusteet. Lähes kaikki osallistujat kokivat saaneensa koulutuksesta hyötyä omaan työhönsä. Teemoja joista kiitosta erityisesti tuli olivat avoin keskustelu, tutustuminen alueen muihin toimijoihin ja käytännön konkreettiset harjoitukset 23.3.2011 Turvallista ryhmää tukemassa osallistujia 36/23 91,3 prosenttia vastanneista sai koulutukselta hyvin tai melko hyvin lisäosaamista toteuttaa ryhmäyttämistä muiden toimijoiden kanssa. Tunnetaitojen ja tunnekasvatuksen perusteet 15.3.2011 osallistujia 21/palautteita 26.10.2010 Osallisuus työpaja osallistujia 15/4 ”Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on monipuolistunut. Esim. vanhempainillat ovat enemmän huoltajia osallistavia.” 29.10.2010 Dialogisuus työpaja osallistujia 11 /palautetta 4 ” Tärkeää oli keskustella muiden koulutukseen osallistujien kanssa ja saada vaihtoehtoisia toimintatapaideoita omiin käytäntöihin. Samoin asiantuntija luennot aktivoivat jo aikaisemmin kertynyttä tietoa uudelleen toimivammaksi osaksi omaa ”työkalupakkia”. 26.1.2011 Voimaneidot – koulutus osallistujia 24/ palautetta 19 ”harjoitetta ryhmän kanssa sekä pienryhmissä kiiteltiin useimmissa palautteista, ja samanlaista koulutusta poikatyöstä toivottiin laajalti.” 14.9.2011 Turvallista ryhmää tukemassa 24 / palautetta 17 ” Tämä koulutus voisi tehdä hyvää melkein kaikille koulussa työskenteleville.” ”Jotenkin yrittäisin painostaa rehtoreita, että laittaisivat kouluttautumaan nekin opettajat, jotka eivät juuri ole kiinnostuneita yhteisöllisyydestä ja jurnuttavat, että minä hoidan yksin omat hommani.”</p>

Oppimisen arvioinnin tulokset 6/2011

Koulutusarviointi/Keskiarvotaulukko/asteikko 1-7

**Kaikki
vastaajat**

N=14

Miten arvioit oman osaamisesi olleen lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön ennen koulutusta?	5,14
Miten arvioit oman osaamisesi olevan lasten, nuorten ja vanhempien kanssa tehtävään työhön koulutuksen jälkeen?	5,57
Selkeyttikö koulutus omaa työtäsi ohjaavia teorialähtökohtia?	4,14
Lisäsikö koulutus menetelmäosaamistasi?	4,93
Lisäsikö koulutus kehittävää työtettäsi?	4,29
Onko sinulla ollut mahdollisuus soveltaa oppimaasi työyhteisössäsi?	4,71
Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olleen ennen koulutusta?	4,69
Miten arvioit oman moniammatillisen, dialogisen ja verkostoituvan työotteesi olevan koulutuksen jälkeen?	5,31
Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjasi työtäsi ennen koulutusta?	4,85
Minkä verran lasten, nuorten ja perheiden omat kokemukset ja näkemykset ohjaavat työtäsi koulutuksen jälkeen?	5,31
Yhteenveto	4,89

Kehittämisesurssit

- kehittämistyöntekijöiden palkat
- koulutuskustannukset
- muut kulut

Hankkeen kokonaisbudjetti: 320 000€

Henkilöstömenot: kuntatyöntekijät 100 000€, projektikoordinaatio 120 000€

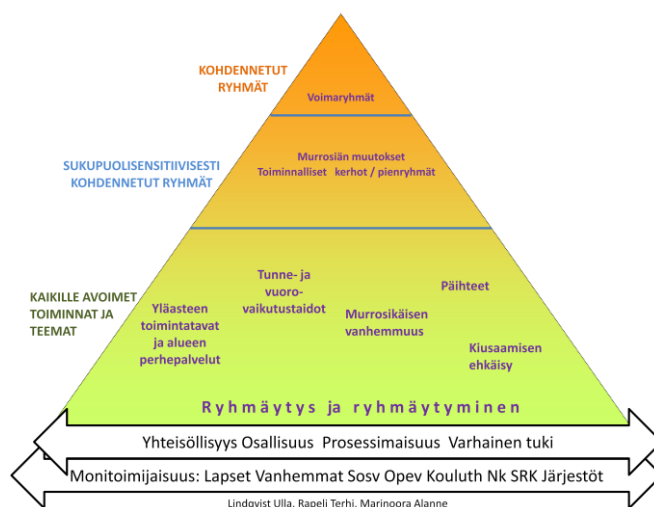
Koulutus yms. kustannukset: 100 000€

Tukevasti - toimintamalli 6. luokalta 7.luokalle siirryttäessä

Kuudennelta seitsemännelle luokalle siirtyminen on siirtymistä lapsuudesta nuoruuteen. Nuori kohtaa samanlaisesti murrosiän muutosten kanssa muita muutoksia. Niitä tarjoaa yläkoulun aloittaminen, kaverisuhteet, opettajat ja opetus sekä koulun fyysinen ympäristö. Myös käsitys itsestä opiskelijana muuttuu ja kehittyä.

Syksyllä 2009 käynnistyneessä Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -hankkeessa tarkoituksena on tukea **nuoren myönteistä kehitystä tässä muutosvaiheessa:**

- lisäämällä lasten, nuorten ja vanhempien osallisuutta
- vahvistamalla vanhemmuutta
- vahvistamalla kodin ja koulun yhteistyötä
- parantamalla nuorten kouluviihtyvyyttä

Kuva 1.

Tukevasti alakoulusta yläkouluun -toimintamallissa tuetaan lasten ja heidän vanhempiansa hyvinvointia kuudennelta seitsemännelle luokalle siirtymisen muutosvaiheessa. Tuki perheille muodostuu alueen monitoimijaisella yhteistyöllä. Mallissa ovat mukana opetusvirasto, nuorisosiainkeskus, sosiaalivirasto, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, ev. lut. seurakunta sekä Kalliolan nuoret ja muut paikalliset toimijat. Lasten ja vanhempien oma rooli toimijoina on myös tärkeä osa toimintamallia. Toiminnan tarkoituksena on tukea lapsia ja vanhempia mahdollisimman varhaisesti ja oikea-aikaisesti. Toiminnan toteuttaminen yhdessä ja monitoimijaisesti palvelee sekä perhettä että toimijoita vahvistamalla tiedonkulkua ja parantamalla toiminnan laatua.

Lasten, vanhempien ja eri toimijoiden kanssa on suunniteltu ja toteutettu kaikille avointa, sukupuolisensitiivistä sekä erityisten tarpeiden pohjalta kohdennettua ryhmätoimintaa. Kuten aiemmin raportissa on esitelty, alueen toimijat ovat kokeneet yhteistyön tiivistyneen ja tuoneen työhön uutta syvyyttä. Lapsilta, nuorilta, alueen toimijoilta ja vanhemmilta on kerätty ja kerätään palautetta toteutuneista toiminnoista. Kuvassa kaksi on esimerkkiä siitä, miten Tukevasti – tunnin kuudesluokkalaisilta on kerätty tietoa. Kehitystyötä on hankkeessa tuettu erilaisin koulutuksin sekä mahdollistamalla toimijoiden yhteisen toiminnan suunnittelu. Näin on pyritty vahvistamaan osallistavia ryhmätoimintamalleja, varhaista tukea ja monitoimijaisen yhteistyön osaamista

LÄHIALUETOIMIJAT

Onnistunut ryhmäytyminen ja turvallinen ryhmä ovat tärkeitä nuoren kouluviihtyvyydelle. Hyvin ja prosessinomaisesti toteutettu ryhmäytyks auttaa myös hyväksymään erilaisuutta. Ryhmäytyks toimii koko Tukevasti -työmallin perustana.

Jatkossa kehittämistyö painottuu erityisesti vanhemmuuden tukemisen kehittämiseen. Hankkeelle tehtävän ylempään amk- opinnäytteen mukana valmistuu vuonna 2012 5-8lk. Kvartti-vanhempainiltamalli. Erityisen aktiivisesti vanhempainiltamallin suunnitteluun ja toteutukseen ovat osallistuneet vanhemmat itse. Vanhempien osallistumista tuetaan myös blogilla, jolla halutaan lisätä vanhempien mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun. Blogi tarjoaa myös mahdollisuuden vertaistuelle.

www.tukevast.vuodatus.net

Tukevasti- hankkeessa on tuotettu Vauhdilla aikuisuuteen -opas murrosikäisten vanhemmille. Opas on alun perin Espoon kaupungin ja seurakunnan tekemä ja se liittyy seitsemännän luokan Kvartti- vanhempainiltaan. Oppaasta on muokattu Helsinkiin soveltuva versio.

http://www.lapsenaani.fi/osahankkeet/pks/kasvatusopasHKI_18032011.pdf

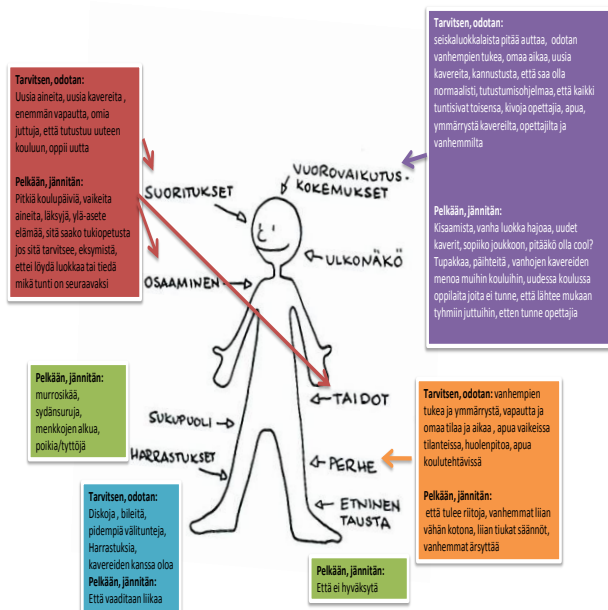
Kehittämistyön ensimmäisen vaiheen (kevät 2009) pilottialueita olivat Haaga, Suutarila sekä Eläintarha- Alppila. Syksyllä 2010 näillä pilottialueilla on aloitettu Tukevasti - toimintamallin toteutus. Kokemukset ovat olleet hyvin kannustavia. Keväällä 2011 mukaan ovat tulleet Suutarilan laajennus (kaksi alakoulu) sekä Laajasalo. Syksyllä 2011 toiminta laajenee Vuosaareen.

Hankkeen projektiryhmä kokoontui hankkeen toimintakaudella 2009 -2011 yhteensä 7 kertaa. Lisäksi on tehnyt yhteistyötä kaupungin eri hankkeiden kanssa. Hanketta on esitelty mm. Valtuustojen ilta-koulussa keväällä 2011 ja erilaisissa infotilaisuuksissa. Espoon ja Helsingin projektiryhmät kokoontuivat kerran keväällä 2011.

Hankkeen projektiryhmän kokoonpano

Opetusvirasto:
 Oppilashuollon päällikkö, Johtava koulukuraattori
 Helsingin vanhempain liitto
 Ev. Lut seurakunta: Nuoris- ja koulutyön pappi
 Nuorisosaiaikeskus: suunnittelija
 Sosiaalivirasto: Lasu Koordinaattori, perheneuvolan ja päällikköperheoikeudellisten asioiden toimistopäällikkö, kotipalvelun ja varhaisen tuen päällikkö sekä nuorten päihdetyön päällikkö
 Lapsen äänen kehittämisohjelma: projektin johtaja
 Tukevati hanke: projektisuunnittelija, projektipäällikkö
 Terveyskeskus: Koulu ja opiskelu terveydenhuollon päällikkö
 Kalliolan nuoret: nuorisotyön johtaja
 Klaari suunnittelija

6. luokkalaisten odotukset ja pelot 2011 seitsemännelle siirtymisestä

Kuva 2.

Ropeli Terhi 2009, MLL:n materiaaleista tukevasti- hankkeelle muokattu

Yhteystiedot

projektisuunnittelija Marinoora Alanne marinoora.alanne@hel.fi 040 336 2126, 310 42257

Helsingin kaupunki

3. SÄHKÖISTEN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN – VASTAAMO

Vastaamo	
Toimintamallin kuvaus	Vastaamo -palvelu on sähköinen, ennaltaehkäisevä tukipalvelu lasta odottavien, vauvaikäisten sekä leikki- ja alakouluikäisten lasten vanhemmille. Palveluun ohjataan lapsiperheiden vanhempia antamalla heille palveluseteleitä, jotka sisältävät palveluavaimen. Palveluavaimen avulla vanhempi voi kirjautua palveluun Internetin kautta osoitteessa www.vastaamo.fi/espoo . Yksi palveluseteli oikeuttaa viiteen kysymykseen/viestiin ja viiteen vastaukseen. Vastaajina toimivat Väestöliiton perheasioiden asiantuntijat. Vastaajat vastaavat asiakkaiden kysymyksiin 24 tunnin kuluessa kysymyksen saapumisesta. Kysyjän henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa kenenkään tietoon. Kahden vanhemman perheissä kumpikin vanhempi saa oman palvelusetelinsä.
Toimintamallin arviointi <ul style="list-style-type: none"> - asiakaspalautteet - asiakasmäärät (v+l) - toimijoiden palaute (vv) - opinnäytteet 	<p>Palvelua käyttäneiden asiakkaiden määrät 1.8.2010–31.8.2011</p> <ul style="list-style-type: none"> • käytettyjen palvelusetelien määrä yht. 353 kpl • viestien määrä yht. 571 kpl, noin 1.6 kysymystä /seteli • Palvelun käyttäjistä naisia 91% ja miehiä 9% • 69% palvelun käyttäjistä 30-44-vuotiaita • Asiakkaiden arvio palvelusta 4.2 / 5 <p>Vanhempien antamaa palautetta Vastaamo – palvelusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voi kysyä ”omalla ajalla” - halu saada henkilökohtaisen keskustelumahdollisuuden - ovat olleet huojentuneita, kun ensiapua on saatavilla - arkuutta on ollut siitä, mikä olisi ”hyvä kysymys” - palaute on ollut hyvää, mutta jotkut kysyjät ovat kaivanneet vastaajien nimiä ja titteleitä näkyviin <p>Toimijoiden palautetta Vastaamo- palvelusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - setelit otettu vastaan tyytyväisinä, kiinnostuneina, mielellään, ilahduneina, positiivisesti, hämmentyneinä, neutraalisti - Vastaamoon ohjaaminen on helpottanut omaa työtä (87,9%) - palvelu tulee löytämään paikkansa, kunhan saavuttaa tunnettuutta perheiden keskuudessa. - uuden toiminnan käynnistäminen vie aikaa. - toivottavasti jatkuu hankkeen jälkeen - erittäin tarpeellinen, sähköinen asiointi on nykyaikaa
Koulutusinterventiot <ul style="list-style-type: none"> - koulutukset, määrät ja pituudet 	Vastaamon palveluohjaus -koulutuksia yhteensä 25 kpl, hanke-esittelyjä/interventioita yhteensä 26 kpl ja seminaareja 2 kpl (16.12.11 ja 5.10.11). Koulutusten pituudet 1-2 tuntia kerrallaan, hanke-esittelyt 30 min.-1 tunti, seminaarit 4 tuntia.
Koulutusarvioinnit <ul style="list-style-type: none"> - osallistujien määrät ja välittömät palautteet - koulutusarvioinnin tulokset(digium) 	Koulutuksiin osallistui yhteensä 280 henkilöä. Koulutukset suunnattiin lähinnä palvelun kokeiluun osallistuneille työntekijöille. Koulutusten välittömät palautteet: koulutukset ovat olleet selkeitä, hyvin toteutettuja ja riittäviä.
Kehittämisesurssit <ul style="list-style-type: none"> - kehittämistyöntekijöiden pal- 	Hankkeen kokonaisbudjetti 280 000 € Kuntaosuus 70 000€, valtionosuus 210000€

- kat
- koulutuskustannukset
- muut kulut

Henkilöstömenot: 70 000€ kuntatyöntekijöitä, projektikoordinaatio 90 000€

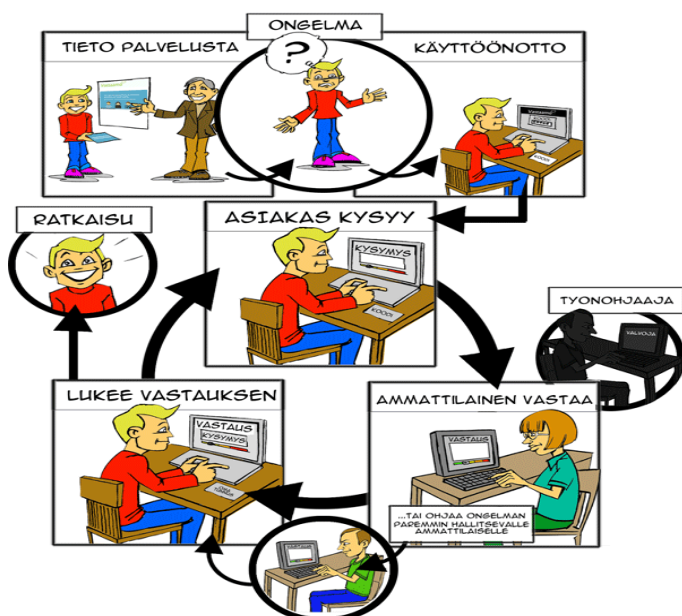
Vastaamo setelit ja koulutukset, muut kulut: 120 000€

Tukevasti verkossa -hankkeessa kartoitetaan lapsiperheiden osallisuutta vahvistavia verkkopalveluja, jotka tukevat vanhempien osallisuutta ja aktiivista roolia oman lapsensa asioissa sekä oman hyvinvointinsa ja vanhemmuutensa vahvistamisessa. Tarkoituksena on tarjota kuntalaisille apua ennaltaehkäisevästi ja oikea-aikaisesti.

Hankkeessa on kokeiltu käytännössä yhteistyössä Espoon ja Kauniaisten kaupunkien, Väestöliiton ja Mental Capital Caren kanssa *Vastaamo -palvelua*, jossa vanhemmilla on ollut mahdollisuus internet-pohjaisen, suojatun yhteyden kautta keskustella asiantuntijan kanssa parisuhteeseen, vanhemmuuteen ja lapsen kasvuun ja kehitykseen tai omaan hyvinvointiin liittyvistä asioista. Vastaamo -palvelu on sähköinen, ennalta ehkäisevä tukipalvelu lasta odottavien, vauvaikäisten sekä leikki- ja alakouluikäisten lasten vanhemmille. Kahden vanhemman perheissä kumpikin vanhempi on saanut oman palvelusetelinsä suljetussa kirjekuoressa. Palvelusetelissä on palveluavain, jonka avulla vanhempi voi kirjautua keskusteluun internetin kautta osoitteessa www.vastaamo.fi/espoo.

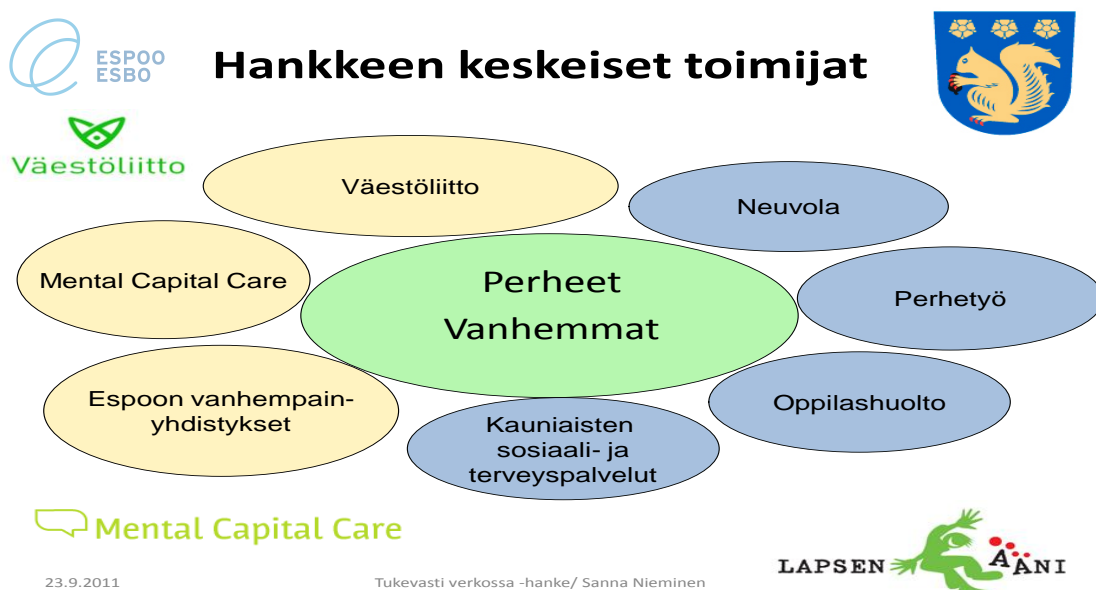
Vastaajina toimivat Väestöliiton perheasioiden asiantuntijat. Vastaajat vastaavat asiakkaiden kysymyksiin 24 tunnin kuluessa kysymyksen saapumisesta. Kysyjän henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa kenenkään tietoon. Yksi palveluseteli oikeuttaa viiteen keskusteluavaukseen/kysymykseen ja viiteen vastaukseen.

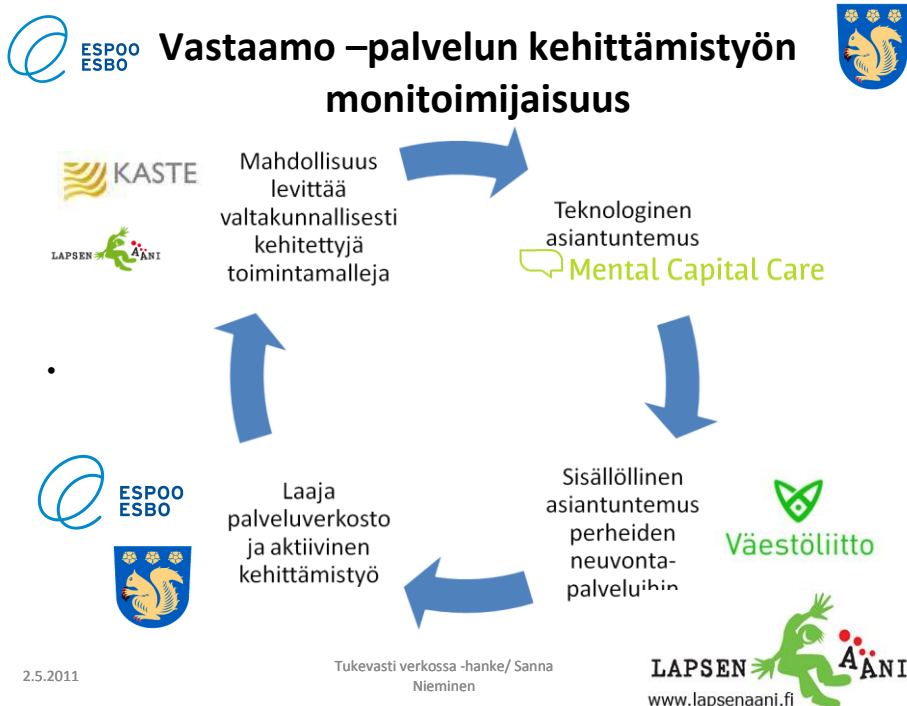
Vastaamo -palvelun palvelusetelitä on ollut jaossa Espoon ja Kauniaisten eri yksiköissä 15.9.2010 alkaen. Jakeluyksiköitä ja työntekijöitä on koulutettu vähitellen lisää hankekauden edetessä, jotta palveluun

kirjautuneiden määrää pystytään säätämään. Palveluseleiden kokonaismäärä koko hankekaudelle oli yhteensä 14 000 seteliä.

Huhtikuussa 2011 palvelua pilotoivia yksiköitä oli yhteensä 38 ja pilottityöntekijöitä 184. Palvelua tarjottiin kaikille odottaville äideille ja isille äitiysneuvoloiden keskiraskauden laajoissa terveystarkastuksissa, lasten vanhemmille 4 kk:n ja 18 kk:n ikäisten laajoissa terveystarkastuksissa, 1 lk:n, 5 lk:n ja 8 lk:n lasten laajoissa terveystarkastuksissa molemmille vanhemmille, oppilashuollon palveluja käyttäville vanhemmille, lapsiperheiden perhetyön asiakasvanhemmille sekä psykiatrisen sairaanhoitajan palveluja käyttäville vanhemmille. Seteleitä jaettiin kaikissa Espoon ja Kauniaisten neuvoloissa, kaikissa perhetyön palveluissa sekä kuudessa espoolaisessa alakoulussa ja yhdessä yhtenäiskoulussa.

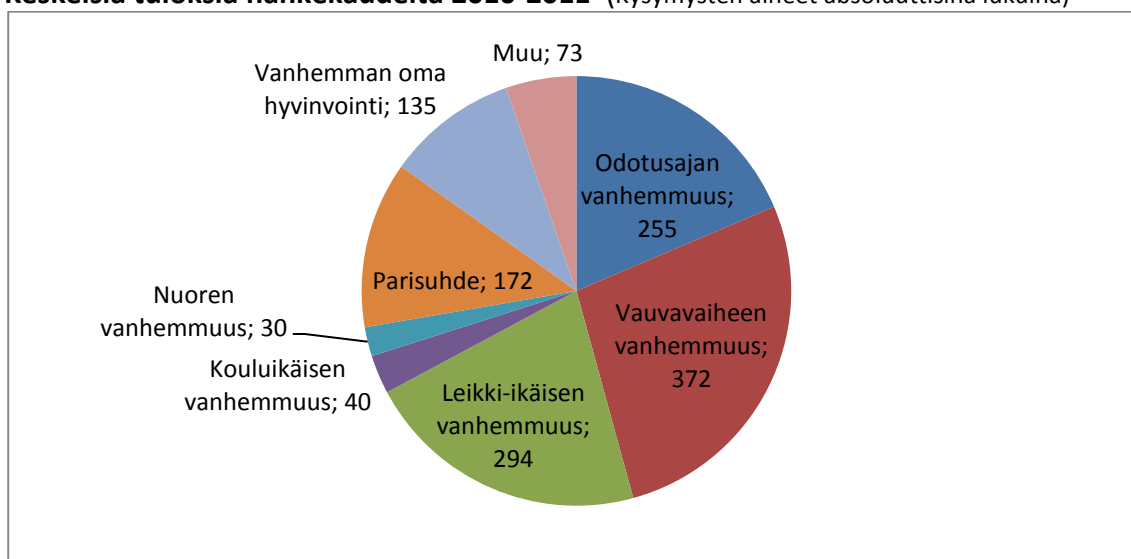
Palvelun käyttäjämäärät kasvoivat kuukausittain kohderyhmien ja pilottiyksiköiden määrien lisäämisen myötä. Keskimäärin palveluun on tullut 50 viestiä kuukaudessa. Kehittämistyö on ollut suunnitelmallista ja pitkäjänteistä. Seuranta- ja raportointijärjestelmän kehittämisen myötä myös tulosten saanti on mahdollistunut lähes reaaliaikaiseksi. Haasteita kehittämistyölle ovat tuoneet kunta-, järjestö- ja yksityissektorin organisaatioiden erilaiset toimintatavat ja asioiden käsittelyjen järjestysmuodollisuudet.

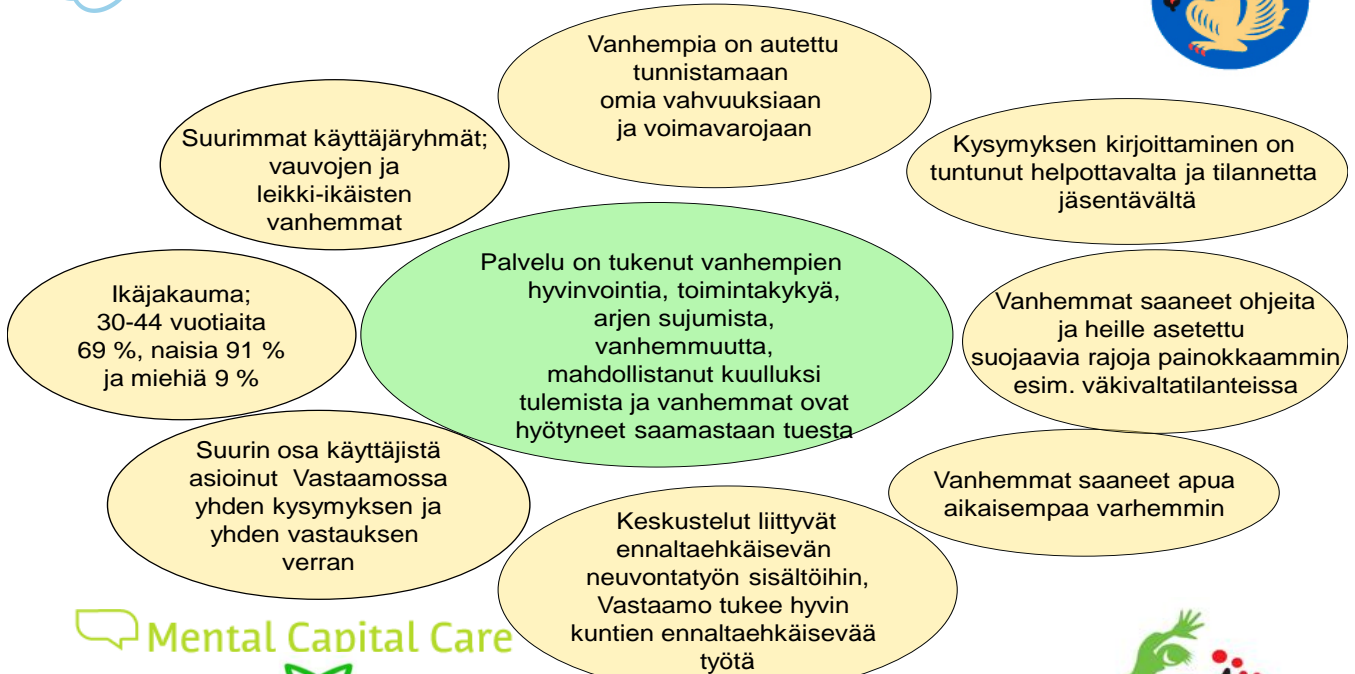
Kehittäminen jatkuu edelleen pääkaupunkiseudun yhteisessä jatkohankkeessa, Tukevasti verkossa/Vastaamo2 -hankkeessa ajalla 1.11.2011 - 31.5.2013. Palvelukokeilu laajenee Helsinkiin ja Vantaalle. Nykyisen hankekauden kokeilun keskeisimmät tulokset kootaan 31.10.2011 mennessä Lapsen ääni -kehittämishankkeen arviointiraporttiin. Seteleiden jakelua jatketaan keskeytyksettä voimassa olevan toimintasuunnitelman mukaisesti lokakuun 2011 loppuun saakka.

Jatkohankkeen kohderyhminä ovat Espoossa lasta odottavat perheet, vauva- leikki- ja kouluikäisten lasten vanhemmat, yläkoulun oppilaat ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Helsingissä palvelua tarjotaan perheneuvolan ja perheoikeudellisen yksikön asiakasperheiden vanhemmille ja Vantaalla perhetyön ja neuvoloiden asiakasperheiden vanhemmille. Näiden lisäksi Vastaamo -palvelua ostetaan Espoossa kuntarahoitteisesti perhetyön asiakasvanhemmille ja Kainiaisissa nykyisen hankkeen kohderyhmille.

Keskeisiä tuloksia hankekaudelta 2010-2011 (Kysymysten aiheet absoluuttisina lukuina)

Hankkeen keskeiset tulokset

 Mental Capital Care

30.9.2011

Väestöliitto

Tukevasti verkossa -hanke/ Sanna Nieminen

Hankkeen keskeiset tulokset

 Väestöliitto

 Mental Capital Care

29.12.2011

Tukevasti verkossa -hanke/ Sanna Nieminen

POHDINTAA

Pohdintamme perustuvat osahankkeissamme saatuihin kokemuksiin, havaintoihin ja monitasoiseen arviointiin. Ne koostuvat asiakkailta ja työntekijöiltä kerätyistä palautteista sekä projektityöntekijöiden kokemuksista. Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun - sekä Tukevasti verkossa - hankkeet ovat olleet poikkeuksellisia, sillä yhteinen kehittämistyömme on kohdistunut pääkaupunkiseudun perheiden elämänkaareen vauvan odotuksesta lasten murrosikään. Kehittämistyö on vahvistanut käsitystämme, että siirtymävaiheissa ehkäisevällä työllä, monitoimijaisuudella ja osallisuudella sekä sähköisillä palveluilla on suuri merkitys lapsiperheille ja toimivien palvelujen tuottamiselle.

Ehkäisevätyö ja varhainen tuki

Ehkäisevästä työstä puhutaan laajasti, mutta toimenpiteet kohdistuvat tänä päivänä suurilta osin ongelmien ratkomiseen. Kuitenkin tiedetään, että ehkäisevällä ja varhaisen tuen työllä voidaan edesauttaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Ehkäisevän työn ymmärtäminen omana tärkeänä työnään ei perustu ajatukselle, että joukosta seulotaan enemmän tukea tarvitsevat, vaan palvelut ja toimenpiteet on suunnattu kaikille. Tehtäessä ehkäisevää ja varhaisen tuen työtä, huomataan usein, että sitä ei arvosteta tai sen merkitystä ei nähdä lapsen elämänkaaren eri vaiheissa. Myös korjaavan työn tekijöillä on välillä vaikeaa ymmärtää tätä näkökulmaa. Ehkäisevän ja varhaisen tuen merkityksen ymmärtäminen mahdollistaa kokonaisvaltaisen näkemyksen ja oikea -aikaisten palvelujen kehittämisen ja tarjonnan. Ehkäisevän työn tuloksista ei jää tilastoa, kuten korjaavista interventioista. Sen vuoksi sitä ei huomioida varsinkaan taloudellisesta näkökulmasta.

Ehkäisevää työtä ja varhaista tukea tulisi tarkastella sekä yksilön että sen hetkisen kehitysympäristön näkökulmasta. Kokonaisvaltaisella näkemyksellä ja toiminnalla voidaan vaikuttaa positiivisesti yksilön, perheen, ryhmän tai luokan ilmapiiriin. On todettu, että läheisverkoston ja esim. muiden vanhempien vertaistuella on suuri merkitys yksilöiden hyvinvointiin.

Tukevasti alkuun - ja Tukevasti verkossa - hankkeissa kehitetyissä toimintamalleissa korostuvat universaalit, kaikille suunnatut palvelut. Kuntien kehittämissuuntana tänä päivänä on keskittää palvelut suurempiin yksiköihin tai sähköiseen asiointiin. Vaarana on, että työntekijöiden tavoitettavuus vaikeutuu. Lähialueen palvelujen ja verkostojen merkitys on kuitenkin erittäin tärkeä lapsiperheille siirtymävaiheissa, jolloin he siirtyvät palvelusta toiseen.

Ehkäisevä työ ja varhainen tuki painottuvat perheiden voimavarojen löytämiseen ja niiden hyödyntämiseen jo varhaisessa vaiheessa. On tärkeää nähdä asioita vanhempien näkökulmasta erityisesti siirtymävaiheissa eli lasta odottavien perheiden perhevalmennuksessa, koulun aloituksen ja murrosiän ajankohtina. Siksi neuvolan, päivähoidon, koulun ja muiden lapsiperheiden kanssa työskentelevien toimijoiden merkitys on suuri. Nämä siirtymävaiheet ovat herkkyyksiaikaa, jolloin tulee kiinnittää erityisesti huomiota varhaisen tuen tarpeen havaitsemiseen ja huolen puheeksi ottamiseen. Jokaisella toimijalla on vastuu ottaa huoli heti puheeksi ja tukea perhettä lapsen sen hetkessä kehitysympäristössä ja lapsen koko elinkaaren aikana. On tärkeää luoda luottamuksellinen ilmapiiri ja kuunnella sekä kuulla perhettä, sillä heille asioiden prosessoiminen saattaa viedä aikaa.

Monitoimijaisuus

Monitoimijaisuus on oleellista ehkäisevässä työssä ja varhaisessa tuessa. Usein on totuttu kokoamaan eri toimijoiden verkosto vasta korjaavan työn kohdalla. Ehkäisevän työn ja varhaisen tuen monitoimijainen verkostotyö mahdollistaa kokonaisvaltaisen kuvan muodostamisen työn tavoitteista ja kehittämissuunnista. Hyvässä monitoimijaisuudessa yhteistyössä voidaan nähdä dynamiikkaa ja synergiaa sekä opitaan tuntemaan eri toimijoiden työtapoja.

Monitoimijaista yhteistyötä tehdään organisaation eri tasoilla. Haasteina ovat eri tasojen yhteensovittaminen ja johdon ymmärrys siitä, että suunnittelulle on järjestettävä riittävästi aikaa. Monitoimijaisen työn johtaminen vaatii myös johdon sitoutumista ja päätösvallan antamista työntekijöille. On tärkeää, että oikeat tasot (myös johdon osalta) keskustelevat yhdessä ja kaikille muodostuu yhteinen näkemys tavoitteista.

Monitoimijaisessa yhteistyössä arvostuksella, luottamuksella ja sitoutumisella on suuri merkitys. Avoin ja turvallinen ilmapiiri sekä kuuntelu ja kuuleminen ovat edellytys hyvään yhteistyöhön. Monitoimijainen yhteistyö on nykyään välttämätöntä ja osin lakien ja asetusten myötä velvoittavaa. Kaikille tämä työmuoto ei ole luontaista, mutta positiivinen suhtautuminen siihen helpottaa asiaa. Se rikastuttaa omaa ammatillisuutta, kun ymmärtää oman ja muiden roolin.

Monitoimijainen yhteistyö vaatii selkeät rakenteet ja yhteisesti luodut tavoitteet, jotta se onnistuu kaikilla eri tasoilla. Tehtävät, jäsenet, aikataulut (esim. vuosikello), vastuut ja delegointi on määriteltävä tarkasti. Myös vanhempien mukanaolo kehittämistyössä ja heidän näkökulmien huomioiminen ovat osoittautuneet tärkeiksi tekijöiksi.

Lähialueiden monitoimijaisessa yhteistyössä on välttämätöntä löytää oikeanlainen areena asioiden ympärillä. Tällä tavoin päästään yhteiseen näkemykseen ja voidaan pohtia sekä suunnitella yhteisiä tavoitteita ja kehittämisalueita. Keskusteluissa on jokaisella mahdollisuus tuoda esiin oman alansa näkemyksen. Tämä edesauttaa yhteisen näkemyksen syntymistä ja helpottaa tavoitteista sopimista. Sen jälkeen työ voidaan viedä käytännön tasolle. Eri toimijoille järjestetyt yhteiset koulutukset ovat hyvä esimerkki, miten monitoimijaisesta yhteistyöstä voidaan rikastuttaa. Perheiden ja kuntalaisten näkökulmasta lähialueiden toimivat verkostot ja niiden palvelut ovat tärkeitä tukimuotoja perheiden arjen sujumiselle.

Osallisuus

”Asiakkaan ääni ei kuulu, jos asiantuntija koko ajan puhuu” (lainaus eräältä hanketyöntekijältä) on hyvä muistutus nyt ja tulevaisuudessa. Palvelun tuottajien ja työntekijöiden on muistettava työnsä peruslähtökohta, keitä varten he tekevät työtään. Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun ja Tukevasti verkossa – hankkeissa kehitetyt toimintamallit ovat mahdollistaneet lasten, nuorten ja vanhempien osallisuuden entistä paremmin. Osallisuus lisää perheiden ja työntekijöiden sitoutumista ja vuorovaikutusta. Se on merkityksellistä myös monitoimijaisessa työssä.

Kuten kaikessa dialogisessa työssä, osallisuuden peruskiviä on molemminpuolinen kunnioitus ja arvostus, luottamus, aito kuuntelu ja tasavertainen kumppanuus. Puhe ja kuunteleminen on hyvä erottaa toisistaan. Aito osallisuus on aina oppimisprosessi. Jokainen kohtaaminen voi tuoda kaikille osapuolille uusia oivalluksia, tukea sekä voimaantumista. Osallisuuden mahdollistavat työtavat ovat edelleen haasteita erityisesti palvelujen tuottajille.

Tulevaisuuden näkymät ja haasteet

Lapsen ääni - kehittämisohjelma on mahdollistanut laajan monitoimijaisen yhteistyön Etelä-Suomen alueella, pääkaupunkiseudulla ja omassa kunnassa. Pääkaupunkiseudun projektitiimin yhteistyö on edistänyt kehittämistyön sekä tavoitteiden saavuttamista. Yhteistyömme on ollut tärkeää ja antoisaa. Ennenkaikeksi se on tuonut vertaistukea ja -oppimista. Toisaalta haasteenamme on ollut, että osa tiimin jäsenistä on ollut mukana osan aikaa ja hankkeen lopussa tiimin jäsenmäärä on puolittunut. Kunnat ovat olleet kehittämistyössä eri vaiheissa, mikä on näkynyt kuntien sitoutumisasteessa. Tulevaisuuden haasteena on, miten olemassa olevia malleja hyödynnetään ja kehitetään kuntayhteistyössä.

Mielestämme on tärkeää nähdä kauas tulevaisuuteen ja kehittää palveluja kokonaisvaltaisesti sekä resurssoida riittävästi ehkäisevään ja varhaisen tuen työhön. Näin voimme edesauttaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja vähentää korjaavan työn tarvetta. Siksi neuvolan, päivähoiton, koulun ja muiden lapsiperheiden kanssa työskentelevien toimijoiden yhteistyön merkitys on suuri lähialueen palvelujen ja verkostojen muodostumisessa ja perheille tarjottavien oikea-aikaisten palvelujen tuottamisessa. Jokaisella lapsen kehitysympäristön toimijalla on vastuu toimia perheen sen hetkisen tilanteen mukaan ja tarvittaessa varmistaa lähiverkoston tuki.

Monitoimijaisesta yhteistyöstä tehdään organisaation eri tasoilla. Olemme todenneet, että erityisenä haasteena on eri sektorien ja tasojen toiminnan yhteensovittaminen. Toimiakseen monitoimijainen yhteistyö vaatii selkeät rakenteet ja yhteisesti luodut tavoitteet. Ehkäisevän työn ja varhaisen tuen monitoimijainen verkostotyö

mahdollistaa kokonaisvaltaisen kuvan muodostamisen työn tavoitteista ja kehittämissuunnista.

Osallisuus ja kumppanuus lisäävät perheiden ja työntekijöiden sitoutumista ja vuorovaikutusta. Olemme kehitystyössä huomanneet, että osallisuuden mahdollistavat työtavat ovat edelleen haasteita erityisesti palvelujen tuottajille. Palvelun tuottajien ja työntekijöiden on hyvä muistaa, keitä varten he tekevät työtään.

Yhteenvetona voidaan todeta, että ehkäisevä työ ja varhainen, monitoimijaisuus sekä osallisuus kytkeytyvät vahvasti toisiinsa käytännön työssä. Vetoamme perustyön sisältä tapahtuvan kehittämistyön puolesta, ei uutta vaan toisella tavalla! Laadukkaan toiminnan mahdollistamiseksi tarvitaan yhteistä kehittämistyötä ja monipuolista koulutusta. Koulutukset edesauttavat yhteisten tavoitteiden ja yhteisen työtteen löytymisen.

Kehittämistyö jatkuu Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun 2 - ja Tukevasti verkossa 2 - hankkeissa vuosina 2011 - 2013.